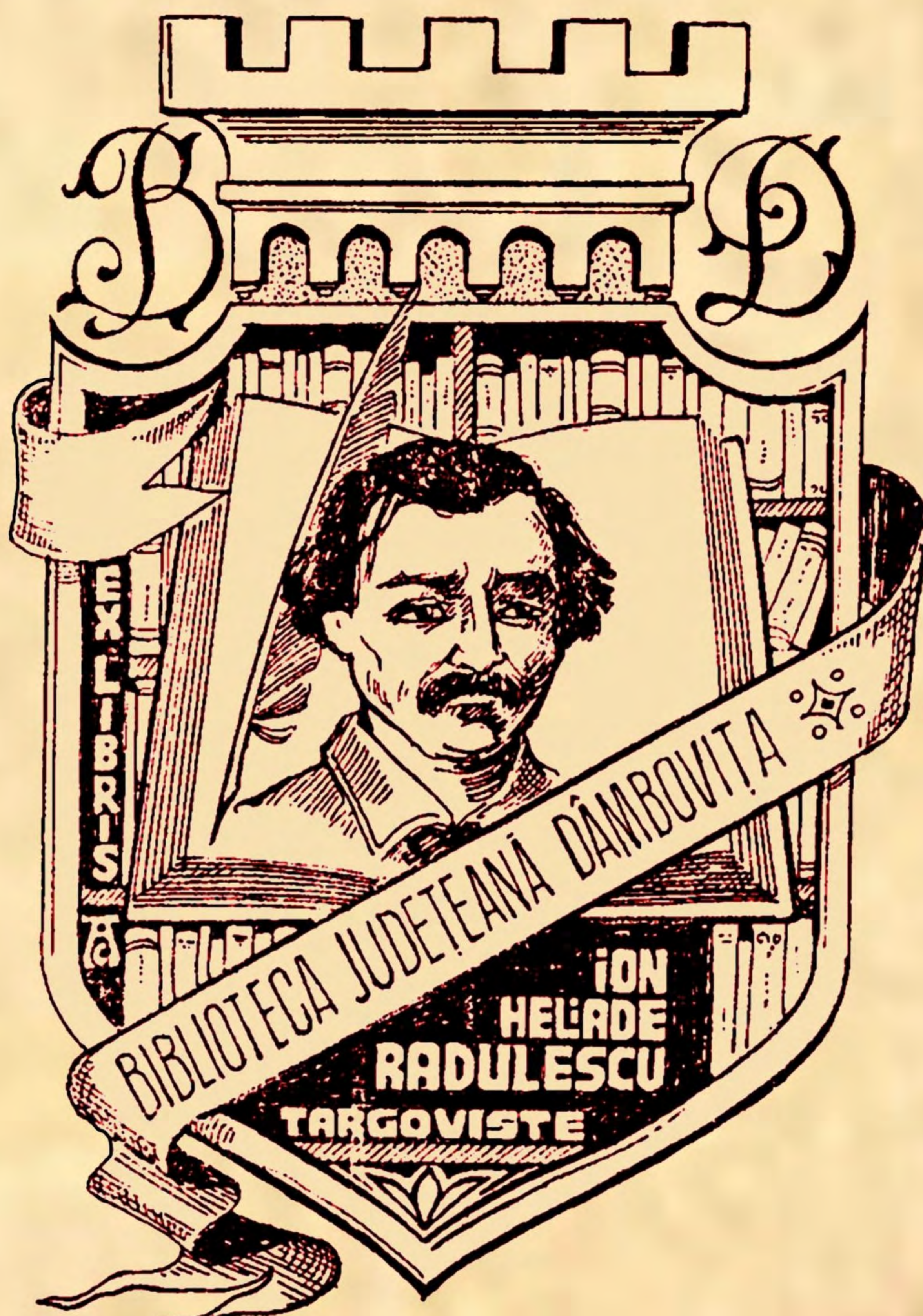

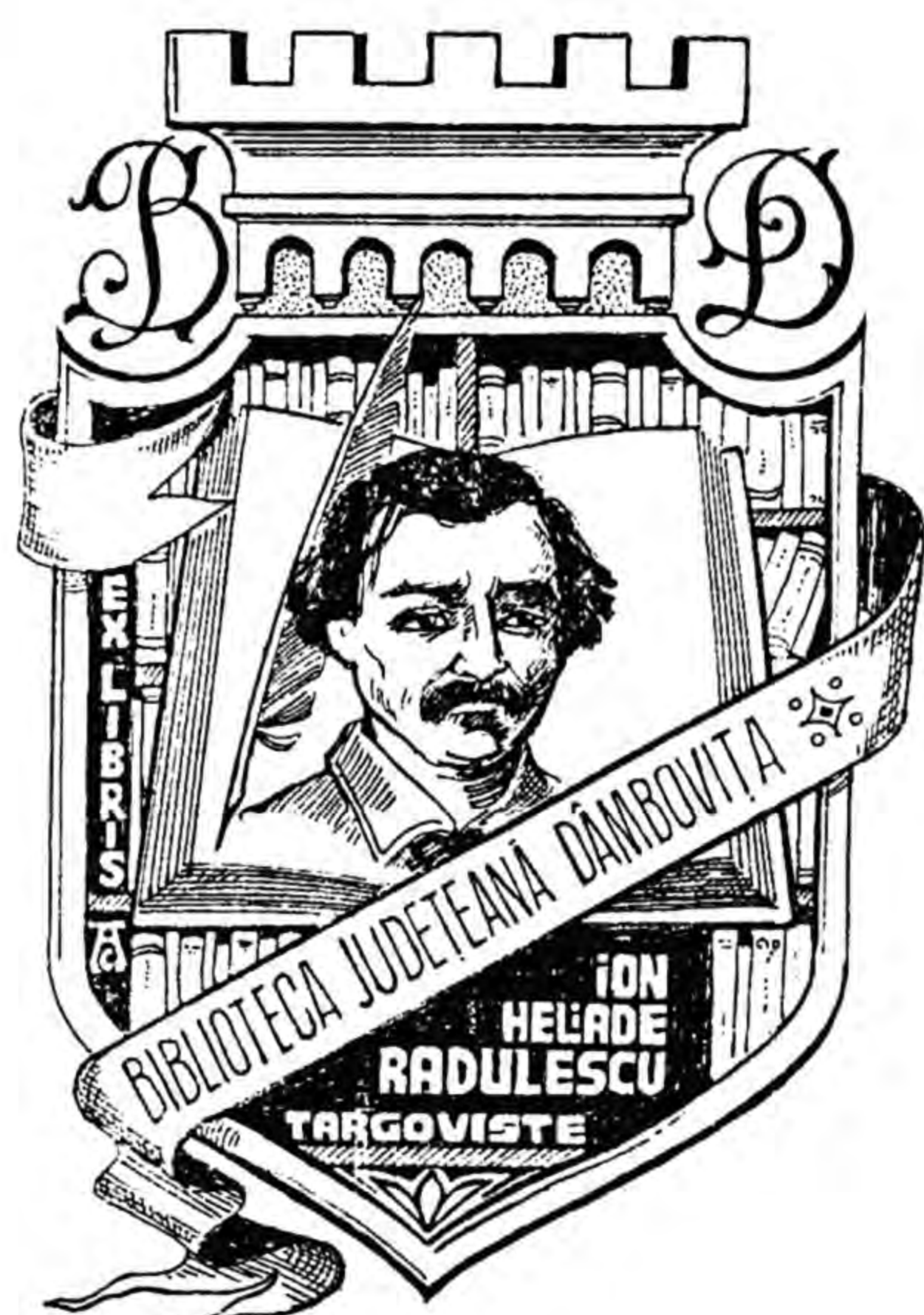
CURIER

Revistă de cultură și bibliologie

Biblioteca Județeană „Ion Heliade Rădulescu” Dâmbovița

Târgoviște • An XXVIII – Nr. 1 (55) 2022

Colectivul de redacție

Director fondator:
Conf. univ. dr. Victor Petrescu

Redactor-șef:

Prof. univ. dr. Agnes Terezia Erich,
director Biblioteca Județeană „Ion
Heliade Rădulescu” Dâmbovița

Seniori editori:

Prof. univ. dr. Radu Ștefan Vergatti
Conf. univ. dr. Cristina Popescu

Redactori:

Prof. dr. Alexandru Ștefănescu
Vlăduț Andreescu
Daniela Iordache

Procesare computerizată:

Ileana Faur
Mariana Briceag

Tehnoredactare:

Loredan Marcu

Redacția și administrația:

Str. Stelea, nr. 2
Târgoviște, Dâmbovița, 130018
Tel. 0245 612 316
Fax 0372 870 442
www.bjdb.ro
office@bjdb.ro

Editura **Bibliotheca**

Str. Nicolae Radian, bl. KB2/3
Târgoviște, Dâmbovița
Tel./fax 0245 212 241
www.bibliotheca.ro
biblioth@gmail.com

DATE CONTACT SECȚII

- **Director**
Prof. univ. dr. Agnes Erich
- **Secretariat**
office@bjdb.ro;
tel. 0245 612 316
fax 0372 870 442
- **Secția Împrumut Adulți**
tel. 0732 100 453
- **Sala de Lectură**
tel. 0736 652 307
- **Secția Periodice**
tel. 0736 652 305
- **Secția Multimedia-Internet**
tel. 0730 022 327
- **Secția Tehnico-Științifică**
tel. 0736 652 303
- **Secția Colecții Speciale**
tel. 0732 100 454
- **Compartiment Dezvoltare, evidență,
prelucrarea colecțiilor**
tel. 0732 100 449
- **Metodic**
tel. 0732100542
- **Filiala pentru Copii**
„Ioan Alexandru Brătescu-Voinești”
tel. 0245 634112
- **Secția Carte în Limbi străine**
tel. 0372 740 621
- **Centrul de Informare Comunitară și Europeană**
EUROPE DIRECT Târgoviște
tel. 0345 100 581
fax 0345 100 582

CUPRINS

INTERFERENȚE CULTURALE

- Mesajul Înaltpreasfințitului Părinte Arhiepiscop și Mitropolit Nifon cu ocazia manifestărilor legate de ziua culturii naționale – 15 ianuarie 2022 – / 2
- Monarhia în sprijinul culturii române, Principele Nicolae / 3
- Ion Heliade Rădulescu. Părintele literaturii române, Victor Petrescu / 5
- Premergător al lui Einstein, George Coandă / 9

DEMERS BIBLIOTECAR MODERN

- Biblioteca publică – între tradiție și inovare, Agnes Terezia Erich / 10
- Suntem ceea ce citim... indiferent de motivul ales, Daniela Iordache / 14
- Bijuteriile Cetății – Colecția Specială a Bibliotecii Județene „Ion Heliade Rădulescu”, Claudia Badea / 16

DIN VIAȚA BIBLIOTECILOR

- Filiala pentru Copii „Ioan Alexandru Brătescu-Voinești” într-un nou spațiu, Alexandru Ștefănescu / 17
- Servește viața cu înțelepciune, între Rațiune și Simțire!, Anca Radu / 19
- Lecturi publice la Pucioasa, Luminița Gogoiu / 21
- ERASMUS+ în Biblioteca Valea-Mare prin proiectul Re-Group „Dare to care!” și România EduCaB, Aurora Loliceru / 22

PATRIMONIU

- Biserica Sfânta Vineri din Târgoviște – una dintre primele ctitorii ale Cetății de Scaun, Cornel Mărculescu / 23
- Heliade și „heliadismul” moldavobasarabeian, Mihai Cimpoi / 26
- Nedreptățitul Heliade, Ștefan Ion Ghilimescu / 30

REMEMBER

- Mircea Angheliescu. Promovarea culturii românești în lume, Victor Petrescu / 33

TABLETĂ DE SCRITOR

- O noapte pe ruinele Târgoviștii, Ion Heliade Rădulescu / 35
- Casa Văcăreștilor / 37

TINERE CONDEIE

- Cununa de vise, Maria Dojană / 40

- **Notă:** Autorii își asumă cele prezentate în cadrul articolelor din punctul de vedere al resurselor bibliografice consultate

INTERFERENȚE CULTURALE

Mesajul Înaltpreasfințitului Părinte Arhiepiscop și Mitropolit Nifon cu ocazia manifestărilor legate de ziua culturii naționale – 15 ianuarie 2022 –

Ziua Culturii Naționale constituie de fiecare dată un deosebit prilej de a evidenția valoarea și profunzimea pe care cultura a avut-o la fundamentarea identității noastre naționale, la gloria trecutului și la necesara înnoire din prezent,

pentru a crea premisele unui viitor demn de eforturile, jertfelnicia și darurile oferite cu generozitate de Dumnezeu, înaintașilor noștri.

Cultura noastră veche este puternic impregnată de valorile Evangheliei lui Hristos și are o puternică **amprentă eclezială**, pentru că **Biserica** a fost cea care a înființat și a patronat școli, biblioteci și tipografii, fiind instituția cea mai relevantă din acest punct de vedere, așa cum continuă să fie, de altfel, și astăzi.

Cu evlavie, dărnicie și responsabilitate față de valorile noastre creștine și românești, **voievozii** noștri s-au manifestat ca sprijinitori ai culturii, contribuind, cu deosebită generozitate, la tipărirea de carte, înființarea de școli, ctitorirea a numeroase biserici și mănăstiri, dar și la ridicarea acestui neam prin intermediul actului cultural.

De la Sfântul **Voievod Neagoe Basarab**, la **Sfântul Voievod Martir Constantin Brâncoveanu** și până la regii noștri, cu toții au sprijinit credința și cultura în îngemănarea lor firească, cu certitudinea că au un rol fundamental în educația și dănuirea în istorie a neamului românesc. Iar aici, la Târgoviște, avem una dintre cele mai frumoase mărturii a rodniceii culturii sub pavăza credinței, dacă ne gândim numai la **Ieromonahul Macarie, Dimitrie Liubavici, Diaconul Coresi, Matei Voievod Basarab, Schola Graeca et Latina, Pravila cea Mare sau Sf. Voievod Martir Constantin Brâncoveanu** și, mai aproape de noi, **Școala prozatorilor târgovișteni**.

De altfel, nu întâmplător celebrăm cultura națională astăzi, când aniversăm **ziua de naștere a celui care este considerat voievodul limbii române – Mihai Eminescu**, poet, scriitor, jurnalist și vizionar om de cultură, de la a cărui naștere celebrăm acum 172 de ani și care, ca nimeni altul, a exprimat trăsăturile fundamentale ale neamului nostru, transformând, prin opera sa, chipul culturii române.

Cu gândul la marile personalități și realizări ale culturii naționale, nu doar astăzi, ci pe tot parcursul anului **avem datoria de a contribui cu toții la sprijinirea actului cultural**, la aprofundarea valorilor noastre spirituale, la buna educație a tinerelor generații care trebuie să-și cunoască și să-și aprecieze trecutul, accentuând nu doar paradigma de comunicare *on-line*, ci și pe cea clasică și în special **cartea**.

În aceste vremuri în care unii dintre conaționali noștri, cu iresponsabilitate și lașitate, dominați de tenebre, încearcă să elimine elemente fundamentale ale culturii noastre, mai cu seamă ceea ce ține de amprenta ei creștină, **avem datoria de a reafirma, de a trăi și de a promova principiile creștine, europene și românești, tradiționale**, firești și necesare unei ample, rodnice și armonioase dezvoltări a țării noastre.

Cu părintească dragoste, vă îndemn pe toți la **consolidarea și la aprofundarea culturii**, darul cel mai de preț al înaintașilor noștri, dar și moștenirea cea mai importantă pe care o transmitem urmașilor noștri!

Invoc asupra tuturor binecuvântarea Atotmilostivului Dumnezeu, pe care-L rog să vă dăruiască pacea și bucuria spiritualității și a culturii.

† NIFON,
ARHIEPISCOP ȘI MITROPOLIT

MONARHIA ÎN SPRIJINUL CULTURII ROMÂNE

Ne aflăm în pragul zilei culturii naționale. Se împlinesc mâine 172 de ani de la nașterea lui Mihai Eminescu, nu numai poetul nostru național, ci și personalitatea care s-a exprimat și a creat în numeroase

orizonturi ale artei, culturii și spiritualității românești. Reperul identității noastre. Când rostești numele lui Eminescu, rostești numele României, sau, cum a scris Tudor Vianu, „fiind foarte român, Eminescu este universal”.

În cei 81 de ani ai Dinastiei Regale Române din Regatul României, țara s-a dezvoltat nu numai economic și social, ci și cultural. Este perioada afirmării unei strălucite pleiade de poeți, prozatori, dramaturgi, istorici, muzicieni, pictori, sculptori, arhitecți. Vasile Alecsandri, Coșbuc, Caragiale, Slavici, Rebreanu, Lucian Blaga, Nicolae Iorga, George Enescu, Brâncuși, Paciurea, Nicolae Grigorescu, Aman, Tonitza, Pallady, Ion Mincu – sunt doar câteva din capetele de afiș ale acestei glorioase perioade a culturii noastre naționale.

Regii și Reginele României, străbunii și bunicul meu, au susținut arta și cultura română, valorile tradiționale ale poporului român, portul popular românesc.

Orașele României sunt pline de edificii, monumente, biserici și catedrale clădite pe timpul Regelui Carol I. În București, Ateneul Român, Palatul Băncii Naționale, Palatul

Academiei de Științe Economice, Cercul Militar, Clădirea CEC-ului, Biblioteca Centrală Universitară cu Fundația Carol I, Universitatea și Academia Română sunt doar câteva exemple.

Regele Carol I s-a implicat profund în viața forului cultural suprem, Academia Română, ținând comunicări științifice și comunicând cu oamenii de cultură și mai ales cu istoricii. Unul dintre sfetnicii lui foarte respectați, ani de zile ministru de externe, a fost Kogălniceanu.

În privința limbii române, Regele Carol I a cerut Academiei Române să termine Dicționarul Limbii Române, deoarece cel pe care l-a început Hașdeu rămăsese la litera „B”, la cuvântul „bărbat”.

Și Regina Elisabeta I a României a fost o puternică susținătoare a culturii românești și un adevărat ambasador al valorilor tradiționale, sprijinind studiile tinerilor talentați printr-un program de burse. Nume mari precum George Enescu, Elena Văcărescu, Nicolae Grigorescu, Vasile Alecsandri sau Mihai Eminescu au fost ajutate financiar pentru a-și putea realiza operele. Regina a creat și un salon pentru toți acești oameni de cultură, lângă castelul Peleş, construind chiar o sală de concert pentru George Enescu, ajutându-l în drumul său de a deveni un mare compozitor.

Supranumită „Regina Scriitoare”, ea însăși a scris poeme, basme, povestiri, romane și lucrări cu caracter memorialistic, pseudonimul literar al Reginei fiind Carmen Sylva, ce se traduce din limba latină prin „Cântecul pădurii”.

Prima regină a României avea și o înclinație spre muzică – pian, orgă, canto, dar și o pasiune pentru pictură.

Exemplul dat de primii suverani ai României, de susținere a culturii, artelor și de sprijinire a tinerilor talentați sau a personalităților consacrate a fost urmat mai târziu și de moștenitorii lor. Dorind să-și depășească în acest domeniu înaintașul, pe Regele Carol I și dorind să fie amintit drept un „Voievod al Culturii”, Carol al II-lea a sprijinit oamenii de cultură și a finanțat inițiativele culturale, preocupându-se de asemenea și de accesul la cultură al cât mai multor pături sociale din societatea românească.

Fundațiile Culturale Regale și cele peste 2000 de cămine culturale sătești implementate în timpul domniei sale au reprezentat poate cea mai amplă strategie de dezvoltare culturală a României până la vremea respectivă.

Tot Carol al II-lea a lansat ideea unei „Case a Culturii Poporului”, idee ce a stat la baza viitoarei „Fundații Culturale de Literatură și Artă Regele Carol II”, ce a rămas în istoria culturii românești modeme drept o instituție de importanță majoră. Mai mult, la începutul anului 1934 apare primul număr al „Revistei Fundațiilor Regale”, o revistă culturală de referință ce a apărut lunar până la sfârșitul anului 1947.

Cultura românească a avut de câștigat în timpul domniei lui Carol al II-lea. Au fost alocate sume mari de bani Academiei Române, a fost realizată o cruce la presupusul mormânt al lui Nicolae Bălcescu din Palermo, s-a ridicat bustul lui Eminescu la Constanța și s-a construit o aripă a Bibliotecii Academiei.

Tot atunci au apărut și unele dintre cele mai importante opere din literatura română, precum „Flori de mucegai” de Tudor Arghezi,

„Răscoala” lui Liviu Rebreanu sau „Maitreyi” de Mircea Eliade.

Nu în ultimul rând, Regina Maria, ea însăși o colecționară de artă și autoarea unor scrieri memorialistice, precum și a unor povești și versuri pentru copii, a continuat să susțină o serie de personalități artistice și literare cu burse și bani.

Mai mult, în 1893, a luat ființă Societatea „Domnița Maria”, ce avea ca scop să protejeze, să conserve și să transmită mai departe meșteșugul și arta populară tradițională românească, inclusiv portul popular românesc. Regina Maria a fost inspirată de costumul popular românesc, pe care îl purta cu fiecare ocazie în călătoriile sale prin țară.

În anul 1901, societatea „Tinerimea artistică”, ce avea să devină cea mai longevivă și cea mai coerentă construcție artistică din România, în prima jumătate a secolului XX, îi propune Reginei Maria președinția onorifică, cerere acceptată cu entuziasm de către aceasta.

La prima expoziție a „Tinerimii artistice”, Regina Maria a expus și câteva piese de mobilier, creație proprie, stoffe țesute după desenele ei cu motive Art Nouveau și câteva tablouri, care au fost vândute în scopuri caritabile.

Ulterior, Regina Maria a fost aleasă membră de onoare a Academiei de Arte Frumoase și membră de onoare a Academiei Române.

Cred că de Ziua culturii naționale ar trebui să ne plecăm frunțile în memoria fiecărui român, fie el Rege sau om obișnuit care a contribuit la tezaurul identității noastre.

Așa să ne ajute Dumnezeu!
NIHIL SINE DEO!

Principele Nicolae

ION HELIADE RĂDULESCU

Părintele literaturii române

„Părintele literaturii române”, cum îl numea George Călinescu, este o complexă personalitate a vieții noastre culturale din prima jumătate a secolului al XIX-lea. Trăind în epoca începuturilor de ascensiune a burgheziei, a contactului economic și cultural din ce în ce mai strâns cu Apusul Europei, care va impulsiunea dezvoltarea societății românești, Heliade este unul din reprezentanții de seamă ai „mișcării de europenizare a țării, prin introducerea instituțiilor constituționale occidentale și a unor reforme înfăptuite cu prudență”. (Paul Cornea, *Studii de literatură română modernă*. București, Editura pentru Literatură, 1962, p. 159).

Cine era de fapt viitorul enciclopedist român?

Născut la 6 ianuarie 1802, în Târgoviște, tatăl său Ilie Rădulescu era neguțător, pentru ca mai târziu să îmbrățișeze cariera armelor, fiind între 1806-1812 colonel de dorobanți, iar prin 1810 căpitan de poteră. Mama, Eufrosina, născută Danielopol, grecoaică cu posibilități materiale apreciabile. Studiază mai întâi cu un dascăl grec, apoi descifrează slova chirilică, prin 1811 citind în fața bisericii târgoviștene „Crețulescu” din „Alexandria”. În 1812 familia se mută la București, unde, din 1815, intră la Școala de la Măgureanu.

Cu idei filantropice, adept încă din anii tinereții ai unui iluminism moderat, era conștient de faptul că doar prin trezirea conștiinței naționale societatea românească poate progresa, se poate alinia la marile valori europene. Pentru aceasta era necesar un perseverent și îndelungat proces de educare și instruire.

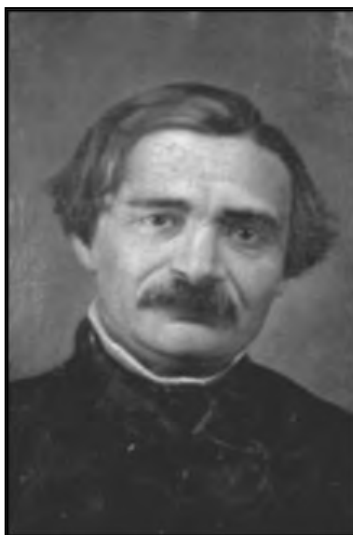
Ca discipol al lui Gheorghe Lazăr se implică hotărâtor în punerea bazelor învățământului românesc de la „Sf. Sava”. Între 1822-1827

tânărul profesor începe lecțiile „de la gramatică până când am sfârșit cu dâșii, un curs de matematică și de filozofie în limba națională” cum afirma într-o scrisoare către Negruzzi, de la 1836. Va preda singur: gramatica, geografie politică și economică, aritmetică, algebră, geometrie, trigonometrie, istorie, botanică, logică, stilistică.

Conștient de rolul său, sintetiza greutățile întâmpinate: „...la formarea școalelor românești, când împrejurările nu ierta nici vorba a fi despre școale, am fost eu începătorul ce puse cele dentăi pietre de temelie și opt ani (până a nu se erige edificiul din Sf. Sava) am suferit cu primii elevi gerurile iernilor și crivețele ce spulberă zăpada pe o fereastră și o scoate pe alta, într-o singură sală ce fusese făurărie; cu acei elevi făcui primele lecțiuni de gramatică română, începui a forma termenii tehnici ai științelor, făcui un curs de aritmetică și raționată (Francoeur), de algebră, de geometrie și trigonometrie, de geografie matematică sau astronomică și preparai din acești elevi o parte din profesorii publici. Această limbă cum se scrie astăzi de cei ce știu românește este a mea.” (*Curierul românesc*, 1840).

Alcătuiește și traduce numeroase manuale școlare. Îl aflăm mai târziu profesor și director al Școlii Filarmonice, unde va preda literatura și mitologia. De altfel, în cursul despre literatură trebuia să vorbească „despre frumos, despre gust, despre proză și poezie”, făcând totodată „o prescurtă istorie a literaturii, națiunilor celor mai însemnate”.

În acest context se înscriu și preocupările sale de evocare a trecutului, comune de altfel mai tuturor poetilor perioadei de până la 1848. În spirit romantic ca și Cârlova și Alexandrescu,

alege Târgoviștea ca subiect al meditațiilor sale despre trecutul glorios al românilor, întrevăzând și un viitor pe măsură.

În „*Curs întreg de poezie generală*” (vol. I, București, 1868) încearcă o grupare a operei poetice în șase cicluri: „*Poema didactică*”, „*Sapphice*”, „*Lamartiniene*”, „*Imitațiuni*”, „*Târgoviștene*” și „*Intime*”. În ciclul „*Târgoviștene*” include poeziile „*Cântarea dimineții*”, „*Poezia*”, „*O noapte pe ruinele Târgoviștei*”, „*Fragment*”, „*Cutremurul*”, „*Adio la patrie*”, „*Santa Cetate*”, „*Domnul puterilor*”, „*Preziua, În așteptarea lui 1848. Psalm*”.

Cea mai reprezentativă este, desigur, „*O noapte pe ruinele Târgoviștei*”, scrisă în 1836, o îmbinare de pastel, elegie și meditație istorică, concepută într-o desfășurare de ample dimensiuni. În prima parte creionează un tablou târgoviștean al înserării și înnoptării când „soarele după dealuri mai strălucește încă” și „vântul de seară suflă și frunza-nfiorează”, având drept martor muntele ce „al său creștet se-nalță și privește” iar pe deal „o cetățuie veche, locaș religios” („Mănăstirea Dealu”) păstrează amintiri de neșters. Urmează, în stil romantic, rememorarea unor fapte glorioase ale trecutului, poetul afirmând că nu dorește „să tulbur pacea noastră” ci doar, „ș-a voastră pomenire până-mi a consfințit”. Cântă „în miezul nopții, a voastre biruințe”, luând ca martori câmpia, râul: „Aici îmi stau de față eroii României/ Din Câmpulung, din Argeș, din Iași, din București/ De la Traian și Negru, martiri ai vitejiei./ Până la împilarea trufiei strămoșești”

Sunt evocate figurile legendare a lui Radu Negru, Mircea, Mihai cel Mare, Buzeștii, care au făcut ca „Preste Carpați acum vulturul rumân să zboare”. Turnul Chindiei, zidurile, sunt văzute ca purtătoare a slavei strămoșești, dar și a speranței poetului într-un viitor asemănător: „O, ziduri! Rămășăță din slava strămoșească!/ O turn! De unde ochiul de mii de ori văzu/ Biruința să zboare, p-oștirea rumânească,/ În muta voastră șoaptă câte-mi vorbiți acu”.

Răsăritul soarelui, când „clopotul se aude”, cheamă, în opinia poetului, „la rugăciune pe rătăcita turmă” deșteptarea naturii destrămându-i visele.

În „*Fragment*”, discursul lui Mihai înainte de bătălie este purtătorul ideilor lui Heliade Rădulescu despre momentele eroice înfăptuite pe pământ românesc: „Scumpă Românie, a Romei filie/ Cu pieptul ai ținut atâția seculi/ Torentul răpede d-orde barbare./ Și Europa o salvași d-atâtea/ Crunte din Orient, mari devastații”.

Poezia „*Armata română înaintea Domnului puterilor*” dezvăluie dragostea și încrederea sa în cei ce prin fapte și arme au adus glorie românilor „d-a lung pe culmea Carpaților”, deoarece „creștini suntem, români”, „pe nume, după limbă” ce „lupa ne-a adăpat”: „Creștini suntem, o Doamne,/ Dar suntem și români/ De sute, mii de ani/ Și lupa ne-a-alăptat,/ Și mama ne-a jurat,/ La braț cu mărtisor/ Pe tata Numitor”.

Din 1830, an în care Heliade cumpăra tipografia particulară a doctorului Caracaș pe care o instalează la Târgul din Afară, se dedică unei vaste activități editoriale. Vor apare multe traduceri, dar și opere originale: „*Meditații poetice, dintr-ale lui A. de la Martin*” (1830); „*Regulile sau gramatica poeziei*”, după Boileau și Marmontel; „*Fanatismul*” de Voltaire (1831); „*Bărbatul bun și femeia bună*”, de Marmontel (1832); „*Din scrierile lui Lord Byron*”, vol. I (1834), vol. II (1839); „*Amfitrionul*” lui Molière (1835); „*Noua Eloiză*” a lui Jean Jacques Rousseau. Își tipărește o „*Culegere din scrierile lui I. Eliad*” (1836). Având ca model pe Aymé Martin proiectează o „Bibliotecă universală” în care dorea să traducă și să editeze opere filosofice, literare și istorice din Antichitate și până în epoca modernă: „Din cărțile din care se încheie mica literatură a Țării Românești, trei părți sunt ale mele, parte mare scrise și tipărite de mine, și o parte iară tipărită cu spezele mele, din ceea ce se cuvenea a da și a lăsa copiilor mei” (*Curierul românesc*, 1840).

Heliade este unul din pionierii publicisticii românești. În 1829 apare „*Curierul românesc*”, ce avea rol informativ, ajutând pe cititori să afle „*un șir de întâmplările lumii*”, apelând la reproduceri din ziare străine privind viața politică a Europei. Își continuă eforturile apărând „*Adaosul literar*” (1830),

„*Gazeta Teatrului Național*” (1835) cu doar 13 numere, „*Curierul de ambe sexe*” (1837) cu o apariție până în 1847. În acesta vor publica printre alții: C. Negruzzi, Dimitrie Bolintineanu. „Acest jurnal (*Curierul românesc*, n.n.), primul ce apăru în România, s-a susținut atâția ani fără nici un ajutor, numai cu veghierile și spezele mele, susținând onoarea compatrioților mei, acest jurnal este al meu. În timp ce douăzeci de ani (pe atunci), ușa mea a fost deschisă la toți junii ce avea a mă consulta dispre ocupațiunile lor studioase, tipografia mea a fost a lor” (*Curierul românesc*, 1840).

Spirit luminist, adept al ridicării patriei din decăderea politică și înapoierea culturală, prin emancipare umană, alături de Dinicu Golescu, S. Căpățâneanu, Nicolae Văcărescu, va participa la înființarea „Societății Literare” (1827) de la Brașov. Ea avea ca obiective transformarea școlii de la Sf. Sava în colegiu, crearea de școli primare sătești, editarea unor ziare în limba română, promovarea traducerilor, înființarea unui teatru național. Multe dintre ele se vor realiza în special datorită tenacității și efortului depus de Heliade.

Mai târziu (1833) împreună cu Ion Câmpineanu, va fonda Societatea Filarmonică, ce continua țelurile societății brașovene, de cultivare a limbii române și „înaintarea muzicii vocale și instrumentale în Prințipat și spre acestea, formarea unui Teatru Național”.

Cu timpul, datorită poziției sale conservatoare, adept al ideii exprimată laconic „urăsc tirania, mi-e frică de anarhie”, se îndepărtează de mulți reprezentanți ai grupului democraților ce pregăteau revoluția. Nu va fi solicitat să participe la înființarea Asociației „Litere” (1843) și nici la cea a Societății „Litere” (1845).

Participă intens la evenimentele revoluționare de la 1848, fiind unul din fruntași, situându-se pe poziția intelectualului burghez moderat, care, după cum am arătat mai sus se teme de răsturnări revoluționare. S-a pronunțat împotriva împrumutării clăcașilor, pentru o înțelegere cu Turcia și o desprindere totală de sub protectoratul Rusiei. După înfrângerea

Revoluției pleacă în Franța, apoi se stabilește în insula Chios, iar în ultimii ani ai exilului, la Constantinopol, până în 1858, când revine definitiv în țară.

Va fi ales în 1867 primul președinte al Societății Academice Române, ce va deveni apoi Academia Română. Va demisiona după scurt timp. Spirit enciclopedic a fost preocupat întreaga viață de proiecte mărețe, având totodată vocația universalității. Este în literatura română primul poet care încearcă să realizeze o panoramă romantică, fiind în acest sens precursor al lui Eminescu. A abordat toate speciile genului liric (elegii, sonete, ode) în care se regăsesc mari teme: curgerea timpului, deșertăciunile vieții, ruinele ca simbol al trecutului, destinul poetului. A etalat un deosebit talent pentru poezie satirică și fabulă, unde-și putea desfășura deplinul său temperament polemic, verva pamfletară, limbajul său viguros și colorat. A fost și un prozator de talent, lucrările sale neridicându-se însă la nivelul creației poetice. A cultivat proza poematică, cea satirică și memorialistică.

Lunga perioadă a exilului de după revoluție îl va îndepărta tot mai mult de evenimentele contemporane, de dinamica lor, ele fiind total diferite de cele la care Heliade avusese un rol conducător. Totuși, discursul lui la „Constituanta” de la 1866, în care este „contra Dinastiei și Principelui strein” face o radiografie a evenimentelor la care a fost martor, subliniind responsabilitatea ce revine forului legislativ față de Națiune care „nu-și voiește niciodată răul”: „România v-a ales ca pe cei mai înțelepți și mai cu pricepere din sânul său și v-a lăsat voia liberă de a decide despre ale ei destine. De socotiți că este bine a aduce un principe strein și a decreta totodată domnia și pentru descendenții săi, faceți-o! Gândiți-vă însă bine să nu faceți un lucru ce abia să-l desfacă generațiile viitoare. Lucrați așa ca blestemele posterității să nu vă perturbe repausul mormintelor când nu veți mai fi. Cât pentru mine, nu numai că nu am curajul, dar simt că pașii mi se împotrivesc și mâinile îmi tremură numai când gândesc a da votul meu ca să arunc

țara în prăpastia necunoscutului. Mă ocărăți, mă credeți un visător și zmintit; văd râsul pe fețele dumneavoastră, ca recompensă bătrâneților mele, dar să nu vie o zi când să vă aduceți aminte de cuvintele mele și să-mi dați dreptate”.

Vocația de ctitor și-o manifestă plenar și în ceea ce privește teatrul în limba română. Suflet ardent, pasiunea lui Heliade pentru teatru datează încă de pe băncile școlii, când joacă în tragedia lui Euripide „*Hecuba*”. Printre „junii români ce-și făceau studiile în școala grecească” și care luară hotărârea de a „ridica pe scenă frumoasa tragedie” se află și „tânărul I. Eliade care juca rolul Hecubei” (Teodor T. Burada, „Cercetări asupra școlii filarmonice din București”, 1833-1837, în „Convorbiri literare”, an XXIV (1890), nr. 1, p. 3). Pasiune ce va deveni statornică în tot cursul vieții.

Societatea românească cunoștea, la începutul sec. al XIX-lea, expansiunea teatrului francez conceput ca amuzament al clasei conducătoare. Pentru Heliade Rădulescu teatrul e o „școală a moralului”, „o școală de filozofie și morală”. El este conceput în strânsă interdependență cu școala: „Reprezentările teatrale sunt necesare nu numai pentru purificarea moravurilor, ci și pentru motivul că, prin beneficiile ce s-ar realiza, s-ar putea veni în ajutorul școlilor, spitalelor și familiilor sărace” („*Curierul românesc*”, 1831, nr. 4 - articolul „Teatru”).

În acest context trebuie înscrisă râvna de traducător a scriitorului, îndemnul pe care-l adresează tuturor pentru a scrie cât mai mult. Lucrările pe care le publică în „*Curierul românesc*”, au contribuit la educarea cititorilor. „Aceste lucrări însă au de cuget să îmblânzească obiceiurile, să derapene prejudețele, să învețe pe om a trăi în pace cu ceilalți, și în liniște cu sine, să arate fiecăruia datoriile sale și prin drumul lor să-l aducă în treapta cea înaltă a vredniciei omului, pentru care este și făcut” (În: „*Curierul de ambe sexe*”, 1837, p. 238).

Încurajând literatura dramatică în limba română el arăta uriașul potențial educativ pe care-l poate avea asupra oamenilor: „teatrul în limba națională, cârmuit de un duh metodic,

poate aduna toate clasele de orășeni și prin bucățile sale, potrivite pe înțelesul norodului, familiarizează iar pe toți pe nesimțite cu istoria națiilor, recomandă virtutea și războiește vițiul, aduc răs obiceiurilor neruginite și bătrâne și insuflă gust către ale veacului” („*Scrisoare către C. Negruzzi*”. În: „*Muzeul Național*”. București, 18 noiembrie, 1836).

Heliade este cel care a contribuit substanțial la tipărirea repertoriului național. El cerea printre altele editarea tragediilor, „în scopul de a trezi și în români sentimentul de jertfire pentru patrie”. Se urmărea astfel ca „prin ținuta literară a traducerilor să ajute la dezvoltarea limbii naționale, a limbii literar-artistice, și prin conținut să contribuie la trezirea conștiinței naționale, la progresul social” („*Istoria teatrului în România*”, vol. I. București, 1965, p. 158).

Intuindu-i uriașa personalitate, larga deschidere culturală, Mihai Eminescu în „*Epigonii*” îl caracteriza astfel: „Eliad zidea din visuri și din basme seculare/ Delta biblicilor sante, profețiilor amare,/ Adevăr scaldat în mite, sfinx păstrunsă de-nțeleș;/ Munte cu capul de piatră de furtune detunată,/ Stă și azi în fața lumii o enigmă nesplicată/ Și vegeaz-o stâncă arsă dintre nouri de eres”

La peste două secole de la naștere, sintetizând întreaga activitate a lui Ion Heliade Rădulescu, pe care o raportăm condițiilor de dezvoltare ale societății românești din prima jumătate a sec. al XIX-lea, putem conchide că „într-o epocă de silabisire a abecedarului științelor și artelor, el a parcurs cu sete enciclopedică toate domeniile deschizând seria geniilor laborioase și polivalente: Eminescu, Hașdeu, Iorga” (Paul Cornea, „*Studii de literatură română modernă*”. București, Editura pentru Literatură, 1962, p. 271).

Prin tot ceea ce a întreprins în întreaga-i viață, Ion Heliade Rădulescu a contribuit decisiv la nașterea literaturii române moderne, la încheierea unei puternice tradiții culturale, fiind cel mai însemnat ctitor de cultură din prima jumătate a secolului al XIX-lea.

Victor Petrescu

PREMERGĂTOR AL LUI EINSTEIN

Heliade a desfășurat un efort sagace și tenace de a pătrunde în înțelesurile istoriei Umanității și a căutat să descifreze multipla ecuație TIMP + SPAȚIU + SPIRIT - MATERIE + INFINIT - FINIT. Trebuie să recunosc că descifrarea unei astfel de ecuații este și astăzi extrem de complicată, mai ales când este vorba de a vedea ce implicație are în destinul Ființei umane.

La nivelul începutului de secol XIX când, în Occident, se specula pe aceeași temă complicată, fără răspunsuri concludente, până atunci o anumită viziune o va fi oferit **Immanuel Kant**, care credea că relația SPAȚIU-TIMP poate fi percepută cognitiv aprioric. Prin apriorism, pentru filosoful din Königsberg, SPAȚIUL-TIMPUL nu sunt altceva decât forme de manifestare ale intuiției sensibile, absolutizându-le. Numai în acest fel, considera filosoful, poate evolua cunoașterea științifică, de unde ideea că **„sinteza nu se încheie decât printr-un tot care nu mai e parte, adică prin lume”** (Immanuel Kant, *„Despre forma și principiile lumii sensibile și ale celei inteligibile”*, în *„Despre frumos și bine”*, București, Ed. Minerva, 1981, p. 3).

Heliade, plasând în evoluția istoriei relația/ ecuația SPAȚIU-TIMP, aserționează că:

„De s-ar prezenta cineva și ar zice că a fost odată o epocă sau un loc când și unde n-a existat nimic, de ar zice încă și mai mult, că chiar acum și aici nu există nimic, vorbele epocă, loc, acum, aici nu le deneagă, pentru că singur zice că au fost odată o epocă sau un loc. Timpul, dar și locul sau spațiul, au existat. Timpul și cu spațiul există și vor exista” (Ion Heliade-Rădulescu, *„Istoria critică universală”*, în *„Opere”*, Ed. Univers Enciclopedic, București, 2002, pp. 13-14).

Astfel că și **Heliade** absolutizează, considerând apriorice SPAȚIUL și TIMPUL, pentru că, opinează el:

„Eternitatea este calitate a timpului. Infinitatea sau nemărginirea este calitate a spațiului. Timpul împrumută spațiului eternitatea, și spațiul împrumută timpului infinitatea sau nemărginirea, și putem zice: timpul este etern și infinit sau nemărginit; spațiul este nemărginit și etern”. (Op. cit., p. 15).

Apoi, într-o admirabilă paradigmă metaforizată, stabilește că:

„Timpul, după natura lui, se compune din durate, al căror atom intelectual este clipa, măsura primară.

Spațiul, după natura lui, se compune din durate, al căror atom material este punctul, măsura primară.

Clipa lângă clipă compune durată și punct lângă punct compune întindere”. (Op. cit., ibidem).

Heliade are, iată, cunoștință despre atom, care, ca element material, determină duratele și clipa. Este, *avant la lettre*, o prefigurare a teoriei relativității einsteiniene, ceea ce ne face să credem că **Heliade** era interesat cu asiduitate de tot ceea ce, la nivelul vremii sale, se acumulase în orizontul cunoașterii științifice, încercând astfel să descifreze mersul și tainele istoriei. Căci, referindu-se la SPIRIT-MATERIE, avansează, tot pentru nivelul de comprehensivitate al vremii sale, o idee, exprimată naiv, dar ca punere în circulație revoluționară:

„Prin timp nu poate străbate decât numai mintea. Prin spațiu nu trece decât materia. Vidul spațiului se împle cu materie, vidul timpului se împle cu spirit. Materia este locuitorul spațiului și spiritul este locuitorul timpului”. (Op. cit., p. 16).

Din nou, avem de-a face cu o prefigurare a teoriei relativității. Și cine dă această relativitate binomului SPIRIT-MATERIE? Iată o altă surprinzătoare considerație, care-l plasează pe **Heliade** al nostru în rândul gânditorilor de geniu ai lumii:

„Materia este ființa inertă ce stă locului, ce așteaptă mișcare afară de sine. Materia este pasivă.

A fi mișcător va să zică a fi potent, căci puterea este principiul mișcării. Spiritul dară este potent mai întâi, ca să fie mișcător. Însă dacă este etern și nemărginit, el în etern și nemărginit a fost și este potent: întotdeauna și pretutindeni este potent”. (Op. cit., p. 17).

Datorită acestui fapt, și în istoria societății omenești se exprimă, în evoluția ei, relativitatea, cu toate că, eludând interpretarea didactică, acreditează SPIRITUL, ca potență, **„spre a face binele”**. Pentru **Heliade**, aceasta este o acțiune imuabilă. Relativitatea, însă – și astfel apare o contradicție –, o dă faptul că **„Fără materie, spiritul n-ar avea unde a se manifesta. Fără spirit iară, materia n-ar fi avut prin ce a se mișca, nici prin ce ar fi cunoscută”**. (Op. cit., p. 21).

Concluzia ar fi că, SPIRITUL are menirea de a **„face binele”**, dar ar fi imposibil să asigure această acțiune fără matca materiei.

Heliade, poate fără s-o fi vrut, dar și datorită dihotomismului care-i era caracteristic, emite, deci, **ideea relativității în Univers și în istoria societății omenești**. Și cred că peste așa ceva nu se poate trece cu vederea.

Prof. honor. univ. dr. George Coandă

DEMERS BIBLIOTECAR MODERN

BIBLIOTECA PUBLICĂ – ÎNTRE TRADIȚIE ȘI INOVARE

Biblioteca publică, în conformitate cu legea bibliotecilor¹, este biblioteca de tip enciclopedic pusă în slujba unei comunități locale sau județene care asigură egalitatea accesului la informații și la documentele necesare informării, educației permanente și dezvoltării personalității utilizatorilor, fără deosebire de statut social sau economic, vârstă, sex, apartenență politică, religie ori naționalitate. În prezent, în contextul unei explozii informaționale evidente, biblioteca publică trebuie să își redefinească misiunea și atribuțiile pentru a răspunde în mod pozitiv cerințelor tot mai diverse ale utilizatorilor. Ca în orice domeniu de activitate, deținerea și obținerea informațiilor relevante și de ultimă oră influențează în mod pozitiv deciziile adoptate la orice nivel instituțional, informația fiind considerată o resursă foarte importantă alături de cele clasice: munca, natura, capitalul. Impactul noilor tehnologii ale informării și comunicațiilor au condus la înființarea unor servicii moderne, care presupun echipamente performante, acces la Internet și personal specializat.

Indiferent dacă biblioteca publică oferă servicii tradiționale sau moderne, impactul acestora asupra dezvoltării personale a individului este unul important, cu repercusiuni asupra educației formale, life long learning-ului, dezvoltării competențelor de cultura informației sau accesului la informațiile publice. Fiind un loc al întâlnirii, bibliotecile își asumă și rolul de centru cultural multifuncțional și de dezvoltare comunitară, doritorii fiind sprijiniți în a avea acces echitabil la informație și contribuind la creșterea interesului pentru aspectele legate de cultura și identitatea locală care le oferă oamenilor sentimentul apartenenței la comunitate. Un alt aspect demn de luat în seamă este acela că, în

prezent, tot mai multe biblioteci furnizează servicii de informații privind sănătatea sau mediul de afaceri propriu firmelor locale. Există o legătură indirectă între utilizarea bibliotecilor publice și incluziunea socială în ceea ce privește dezvoltarea competențelor în domeniul informațiilor, spațiul real transformându-se într-un loc al întâlnirii și al petrecerii timpului liber.²

Cercetarea în bibliotecile publice a combinat metode calitative și cantitative pentru a evalua impactul activității acestora în comunitate, iar în ultimii ani s-au efectuat o serie de studii privind amploarea și natura prestării de servicii, mai ales în ceea ce privește incluziunea socială și dezvoltarea comunitară.

Referitor la impactul cultural, acesta este observabil în termeni de creșterea calității vieții. De exemplu, referitor la lectură și alfabetizare acestea contribuie la susținerea dezvoltării abilităților de citire ale copiilor, dar și la perfecționarea adulților. Persoanelor inactice economic le sunt oferite activități de petrecere a timpului liber, ca sursă de informare și socializare. Conștientizăm că biblioteca publică este un serviciu de mare valoare pentru

comunitate și că pierderea acestuia are un impact negativ asupra alfabetizării, dezvoltării intelectuale, imaginației și nivelului de educație. Din această cauză trebuie concentrate toate eforturile spre dezvoltarea acestui serviciu public atât de util comunității.

Dovada cea mai convingătoare a impactului este cea din domeniul dezvoltării personale, deoarece rezultatele imediate sunt mai ușor de identificat și mai puțin problematică în ceea ce privește stabilirea cauzalității. Aceste rezultate sunt exprimate în termeni de satisfacție personală, deprinderea de noi competențe, încercarea de noi experiențe, creșterea încrederii și respectului de sine, dezvoltarea creativității, conștientizarea culturală, capacități sporite de comunicare prin dezvoltarea limbajului etc.

În ceea ce privește domeniul dezvoltării personale, aici rolul bibliotecii este cel mai vizibil pentru că rezultatele imediate sunt mai ușor de identificat. Includem aici, în primul rând, aspectele privind relația cu procesul învățării. Prin activitățile pe care le propune publicului tânăr, gen *Ora de poveste*, *Lecturi publice*, *Recunoașteți personajul* etc. se intenționează dezvoltarea abilităților de citire și de utilizare corectă a limbii la tineri, în general, și la copii, în special. Toate acestea implică tehnici de instruire și relaxare, de înțelegere personală, fiind reliefată importanța lecturii în viața participanților și importanța bibliotecii publice în sprijinirea acestei activități

Impactul direct și indirect este observabil privind accesul pe piața muncii deoarece biblioteca poate furniza date privind ocuparea forței de muncă, precum și date despre PIB / PNB. Bibliotecile trebuie să își facă publicitate privind accesul la informații electronice, să știe să își prezinte serviciile pe care le furnizează. De asemenea, colectarea de date neoficiale de natură economică, susținute de sondaje aplicate utilizatorilor pot conduce la inițierea unor servicii de antreprenoriat și a unor servicii cu valoare adăugată pentru întreprinderi locale, camere de comerț etc. Astfel, șomerii își pot găsi locuri de muncă prin utilizarea resurselor bibliotecilor, datorită abilităților obținute în urma parcurgerii unui curs de alfabetizare informațională. Reținem că unele firme sunt

atrase într-o locație datorită anumitor factori, cum ar fi: facilitățile oferite de biblioteca locală; existența unei forțe de muncă calificate (care, în sine, poate fi influențată de utilizarea resurselor de bibliotecă).

Activitățile organizate de bibliotecă au un impact major în raport cu obiectivele sociale ale autorităților aducând beneficii comunității. Acestea pot fi directe, în sensul creșterii numărului utilizatorilor activi, în dezvoltarea colecțiilor, astfel încât să acopere un spectru cât mai larg din opțiunile de lectură și cercetare ale utilizatorilor, în investirea în modernizarea spațiilor bibliotecii și nu în ultimul rând în oferirea unor servicii cât mai diverse și atractive. Printre beneficiile indirecte menționăm contribuția la educație, la înțelegerea democrației, la ocuparea forței de muncă sau participarea la viața culturală etc., biblioteca fiind o instituție vie și

activă a comunității.

De asemenea, trebuie să luăm în calcul și utilizatorii potențiali, cei pentru care biblioteca are o valoare de „urgență”, știind că dacă au nevoie de o informație, acolo o pot găsi oricând este necesar. Nu-i de mirare că, în aceste condiții, oamenii trebuie să conștientizeze că se pot adresa, în primul rând, bibliotecii publice, în momentul în care au de rezolvat o problemă de ordin personal de orice natură: administrativă, publică, sanitară, educațională sau de petrecere a concediului etc. Este cert că biblioteca publică a viitorului se va axa mai mult pe nevoile de informare ale cetățenilor, dar pentru ca acest lucru să devină viabil trebuie ca autoritățile administrației centrale și locale să acorde fonduri

consistente pentru dezvoltare tehnologică, pentru dezvoltare de proiecte intersectoriale, elaborând în același timp strategii regionale de gestiune a informației. Informațiile produse în administrația publică sunt de o importanță majoră pentru cetățeni. De aceea, una din sarcinile principale ale bibliotecilor publice constă în a face aceste informații accesibile tuturor, ceea ce implică redefinirea principiului informației de bază și determinarea condițiilor în care aceasta să fie accesibilă utilizatorilor. Bibliotecile publice au o contribuție aparte la **crearea capitalului social** deoarece asigură incluziunea socială³, adună împreună oamenii, promovând toleranța și înțelegerea diversității culturale.

Biblioteca publică a făcut pași importanți în ultimii ani spre servicii și activități foarte diferite față de cum era percepută instituția în trecut, făcând eforturi de a se deschide spre un public tot mai divers. Este adevărat că se vorbește tot mai des despre disneyizarea bibliotecii, despre declinul acesteia ca spațiu public în favoarea entertainment-ului și sub influența principiilor marketingului sectorului privat. Problema nu trebuie percepută astfel, ci ca pe o deschidere în contextul în care concurența în mediul informațional este una tot mai acerbă.

Crearea unui nou serviciu de bibliotecă implică analiza nevoilor comunității pe care o deservește pe baza unor studii sociologice, pentru a se evita folosirea greșită a resurselor financiare și umane de care dispune la un moment dat instituția respectivă. Pe baza acestor studii pot fi trase anumite concluzii care

conduc la informații privind profilul comunității, partenerii posibili ai bibliotecii, cerințele utilizatorilor etc. Orice serviciu nou creat trebuie monitorizat și evaluat în vederea sustenabilității acestuia, urmărindu-se impactul asupra utilizatorilor, rezultatele obținute pe o anumită perioadă de timp, eficiența activităților etc.

Accesul TIC în biblioteci a fost foarte apreciat de toate categoriile de beneficiari, după cum rezultă din numeroasele studii efectuate privind percepția asupra acestei instituții publice, doar un procent foarte mic din cei intervievați considerându-le inutile. Noile tehnologii sprijină o gamă largă de activități, de la studiu individual la găsirea unui loc de muncă și la construirea și menținerea rețelelor sociale cu ajutorul internetului.

Audițiile de muzică clasică sau modernă, însoțite de prezentări de carte sau albume de artă, reprezintă un alt serviciu oferit de către secțiile de artă sau multimedia ale bibliotecilor. Beneficiarii acestor activități sunt persoane instruite în acest sens și care vin cu propuneri de evenimente specifice sau utilizatori care vor să afle cât mai multe despre un anumit compozitor, artist sau să fie familiarizat cu domeniul respectiv. De regulă, aceste activități se fac în parteneriat cu artiști, pictori, muzicieni, profesori de muzică sau desen care pot oferi informații importante și inedite referitoare la aspectele prezentate.

Vizionările de filme, însoțite de prezentarea cărții, atunci când vorbim de ecranizare, prezentarea autorului sau a epocii respective sunt programe care s-au bucurat de un real succes și care au condus la creșterea interesului pentru lectură a publicului tânăr.

Lecturile publice au ca scop creșterea interesului pentru lectură a utilizatorilor tineri în mod special deoarece în prezent lectura a intrat într-un con de umbră dacă facem o comparație cu ofertele din mediul on line, în special cel virtual. Pentru societatea contemporană, în care diversitatea, cultura și limbajul adecvat încă mai reprezintă valori sociale, lectura reprezintă deocamdată cea mai adecvată cale de atingere a acestor deziderate.

Organizarea de cursuri pentru utilizatori în funcție de cerințele acestora este un serviciu

relativ nou în bibliotecile românești. Bibliotecile oferă membrilor comunității spații unde aceștia continuă să învețe, dezvoltându-și abilitățile de bază, necesare pentru participarea în viața socială, culturală și economică a comunității. Aceasta presupune dezvoltarea culturii generale, studierea limbilor, dezvoltarea abilităților de lectură, dezvoltarea competențelor tehnologice etc. Prin activitățile organizate diferențiat pentru diverse categorii de utilizatori bibliotecile stimulează ideile, discuțiile, cultura dialogului și implicit creativitatea. În România, prin proiectul Biblionet, s-a schimbat perspectiva asupra bibliotecilor publice și o consecință a acestuia a fost instruirea unui număr impresionant de bibliotecari ca formatori, rezultatul imediat fiind susținerea de cursuri diverse într-un cadru organizat.

Desfășurarea de activități pe bază de voluntariat capătă în ultima perioadă o dezvoltare tot mai intensă, foarte multe din activitățile bibliotecii putând fi organizate cu ajutorul voluntarilor. Aceștia trebuie să fie recrutați, formați și coordonați în conformitate cu Legea nr. 78/2014 privind reglementarea activității de voluntariat în România.

Evoluția tehnologică a permis bibliotecilor publice să dezvolte o serie de servicii speciale pentru persoanele cu deficiențe de vedere. În acest sens bibliotecile au achiziționat cărți în format Daisy (Digital Accessible Information System), care constă în reproducerea conținutului unui document dintr-un format tipărit într-unul digital, accesibil nevăzătorilor și persoanelor cu dificultăți de citire.

Serviciile orientate pe grupuri țintă capătă tot mai mulți adepți în cadrul bibliotecilor care au conștientizat că este mai eficient să se adreseze punctual unui public țintă anume și să creeze servicii adaptate la nevoile acestuia, decât să acționeze la modul general. De exemplu, prin programul Biblionet s-au implementat parteneriate naționale, cum ar fi cel între Agenția de Plăți și Intervenție pentru Agricultură (A.P.I.A.) și bibliotecile locale, grupul țintă fiind reprezentat de fermieri, care puteau folosi echipamentele IT din bibliotecile publice pentru a solicita online acordarea de subvenții, de sprijin financiar pentru suprafața agricolă

deținută.⁴ Un alt grup țintă avut în vedere de către biblioteci este cel al șomerilor care sunt ajutați să își găsească un loc de muncă prin serviciile oferite de bibliotecă.

În prezent toți factorii de decizie trebuie să fie conștienți că biblioteca publică este o instituție de importanță strategică, fiind cel mai important serviciu civil de stocare și difuzare a informației dintr-o comunitate. Investiția în biblioteca publică înseamnă menținerea unei instituții civilizatoare cu un mare impact în cultivarea și informarea unui popor. Autoritățile locale și naționale trebuie să-și elaboreze o strategie în domeniul bibliotecilor în acord cu normele internaționale referitoare la acest aspect.

Acest lucru este necesar deoarece o bibliotecă este o instituție care îmbogățește viața multor oameni, care îmbunătățește șansele de viață ale acestora, în ceea ce privește oportunitățile de educație și în găsirea de locuri de muncă, promovând coeziunea socială, toate acestea fiind repere comunitare care întăresc identitatea populației.

NOTE

1. Legea bibliotecilor, nr 334 din 31 mai 2002.
2. Farkas Meredith G. Social software in libraries. Medford; New Jersey: Information Today, 2007.
3. Open to all? The Public Library and social exclusion. [Accesat 11.04.2022]. Available at: <http://eprints.rclis.org/6283/1/lic084.pdf>
4. Servicii pentru comunitate în bibliotecile publice din România. Brăila: Proilavia, 2013, p. 46.

Agnes Terezia Erich

Suntem ceea ce citim... indiferent de motivul ales

„Cel care citește trăiește o mie de vieți înainte să moară [...].
Cel care nu citește, trăiește doar una”

(George R.R. Martin – „Dansul dragonilor”)

Sunt nenumărate motive pentru care ar trebui să citim! Cititul unei cărți sau cititul oricărei scrieri nu trebuie de fiecare dată motivat. Putem citi de plăcere, alteori pentru a acumula cunoștințe, iar acest lucru nu înseamnă doar accesul pur și simplu la un conținut literar, adică la o poveste scrisă de cineva, care a avut sau nu inspirație, ci mult mai mult: îți dă acces la mințile altor oameni, vezi cum gândesc, vezi că suntem diferiți, înveți că ai dreptul la o opinie personală, îți formează personalitatea.

La întrebarea: **”Se mai cumpără carte în bibliotecă”?**, răspunsul nostru e simplu și sincer: **DA**

Dacă ar fi să ne luăm după statistici vedem că în Biblioteca Județeană Dâmbovița se cumpără anual în jur de 6300 de volume ce acoperă aproape toate domeniile cunoașterii, se fac abonamente la cele mai solicitate ziare și reviste există o ritmicitate în ceea ce privește achiziția de CD/DVD-uri și nu în ultimul rând s-a revenit la achiziția discurilor de vinil.

Toate acestea fac din cititorul care ne trece pragul, un beneficiar al experienței, culturii și inteligenței celor care deservesc astăzi biblioteca și care se străduiesc din răzputeri să aducă între zidurile acesteia o picătură din esența spiritualității, pentru a putea împărtăși ceea ce are mai bun de oferit.

Politica de achiziții de documente în Biblioteca Județeană ”I. H. Rădulescu” Dâmbovița se face ținând cont de în special de nevoia de informare a publicului larg asupra noutăților editoriale, cu preocuparea deosebită

de orientare spre grupuri-țintă din cele mai diverse domenii de activitate.

Colecția de documente a Bibliotecii Județene ”I.H. Rădulescu” Dâmbovița include la sfârșitul anului 2021:

carte: 280355 u.b.

periodice: 25617 u.b.

manuscrite 2500 u.b.

microformate: 316 u.b.

documente cartografice: 93 u.b.

documente de muzică tipărite (partituri): 519 u.b.

documente audio: 8635 u.b.

documente vizuale: 1782 u.b.

documente audio-video combinate: 2980 u.b.

documente grafice: 398 u.b.

alte documente (efemeride, fotografii, vederi, maximafilie, ex-libris, pinacotecă): 32570 u.b.

Misiunea și obiectivele bibliotecii, în ceea ce privește îmbogățirea fondului de documente se află în deplină concordanță cu structura socio-demografică și profesională a membrilor comunității deservite dar și în concordanță cu interesul manifestat de publicul țintă – cititorii.

Pe lângă scopul și conținutul colecției, prioritățile de achiziție vor avea în vedere și alți factori, cum ar fi costul publicațiilor sau gradul de solicitare.

Este foarte important de reținut modelul după care încercăm să aducem în bibliotecă ceea ce cititorul dorește să citească.

Selecția reprezintă un criteriu deosebit de important în procesul de achiziție la nivelul Bibliotecii Județene ”I.H.Rădulescu” Dâmbovița. Selecția propriu-zisă a documentelor achiziționate reprezintă totalitatea proceselor intelectuale ce determină decizia de achiziție, fiind o operațiune de mare răspundere, ce determină în final calitatea conținutului colecțiilor și utilitatea acestora.

Factorii care influențează politica de achiziții și implicit dezvoltarea colecțiilor la nivelul bibliotecii sunt:

1. Profilul bibliotecii care ”colecționează toate categoriile de documente necesare organizării activității de informare, documentare și de lectură la nivelul comunității județene și organizează Depozitul legal de documente

potrivit legii” (Legea 334/2002 – Legea bibliotecilor, cap. II, art. 28a).

2. Satisfacerea necesităților utilizatorilor;
3. Resursele financiare pe care biblioteca le primește pentru achiziția de documente;
4. Oferta de documente de pe piață (preț/cantitate/calitate) accesibilă prin studierea site-urilor editurilor, listelor trimise de edituri și/sau distribuitori, târguri de carte;
5. Proporția achiziției și repartizării documentelor avându-se în vedere procentul pentru fiecare tip de document (carte 80%, non-publicații 20%);

Satisfacerea nevoii de lectură se ghidează în mare parte și după posibilitatea de a sta în mod virtual de vorbă cu cititorul, de a-i afla nevoile de lectură. Într-o eră a tehnologiei este ușor de realizat acest lucru, iar Biblioteca Județene ”I.H. Rădulescu” răspunde acestei provocări prin rubrica ”Întreabă bibliotecarul”.

Reieșind din interesele utilizatorilor și componența fondului existent în aspect lingvistic, completarea colecțiilor cu documente în limba română este considerată drept un obiectiv principal în dezvoltarea colecțiilor la nivelul Bibliotecii Județene ”I.H. Rădulescu” Dâmbovița.

Achiziționarea documentelor în limbi străine se efectuează în mod selectiv (iar în unele cazuri alegerea documentelor necesită a fi deosebit de riguroasă), ținându-se cont de criteriile și principiile de selectare stabilite, acordând prioritate următoarelor aspecte:

- actualitatea conținutului;
- notorietatea autorilor – personalități marcante ale științei, culturii și artei;

De asemenea, achiziționăm lucrări românești și străine de interes bibliofil și alte documente care fac obiectul colecțiilor speciale.

Un segment căruia îi acordăm o atenție din ce în ce mai mare îl reprezintă achiziția resurselor electronice. În procesul de completare a documentelor electronice principiul selectivității predomină principiul plenitudinii, iar, pe lângă criteriile de bază tradiționale de selectare este important să se aplice și criteriul suplimentar privitor la compatibilitatea documentelor electronice cu mediul programatic și cu echipamentul informatic de care dispune biblioteca.

Politica de dezvoltare a colecțiilor Bibliotecii ”I.H. Rădulescu” Dâmbovița, constituie un instrument important în dirijarea proceselor de formare a fondurilor, și ca orice model dinamic, necesită o revizuire continuă. Actualizarea acestei politici de achiziție poate fi motivată de unii factori, printre care pot fi evidențiați următorii:

- modificările intervenite în obiectivele și prioritățile de activitate a bibliotecii și în structura

ei organizatorică (constituirea de noi colecții sau comasarea unor fonduri dat fiind, de exemplu, lipsa (epuizarea) spațiilor de depozitare) și alte cauze;

- diversificarea în aspect tipologic a producției editoriale;
- schimbarea nevoilor de informare și documentare a utilizatorilor;

Într-o bibliotecă, de orice tip, trebuie să existe o politică de dezvoltare a colecțiilor, care să răspundă în linii generale principiilor amintite mai sus. Aceasta, trebuie să fie corelată cu prioritățile procesului de completare, cu etapele de dezvoltare a colecțiilor, criteriile de selecție și deselecție, să identifice prioritățile utilizatorilor și să determine domeniile prioritare.

Fără o politică de completare a colecțiilor, nu putem vorbi despre o dezvoltare continuă a bibliotecii, pentru că la baza tuturor serviciilor informaționale, prestate de o bibliotecă modernă se află colecțiile de documente.

Dacă fondul de carte este dezvoltat utilizatorilor prin numeroase modalități aflate la îndemâna bibliotecii, dacă vom continua să expunem un număr cât mai mare de cărți care să permită oricând răsfoirea sau împrumutul, avem convingerea deplină că politica de dezvoltare a colecțiilor se înscrie ca un instrument real de lucru în procesul de selectare și achiziție a resurselor informaționale și documentare.

În acest mod se reliefează, mai pregnant, faptul că, simultan cu rolul de îndrumător/consilier în relația cu cititorii, bibliotecarul devine un specialist de clasă în selectarea, achiziția și promovarea de modalități noi, moderne de stimulare a lecturii cu elemente care îi întregesc profilul profesional.

Daniela Iordache

Bijuteriile Cetății – Colecția Specială a Bibliotecii Județene „Ion Heliade Rădulescu”

Târgoviștea este leagănul tiparului românesc. „Sus la Mănăstire”, de unde își începe soarele scufundarea printre zidurile Cetății, călugărul Macarie, care-a învățat la Veneția cum să impregneze pe vecie cerneala pe-o bucată de hârtie, a tipărit prima carte din țările române – *Liturghier*, 1508. Și de atunci, în Capitala Țării Românești cartea a rămas un lucru sfânt, îngrijit și onorat așa cum se cuvine. Domnitorii Țării Românești s-au îngrijit să sprijine cărțurarii și să le ocrotească truda. Timpul a trecut fără să îngrijească de noi, muritorii, însă prețuirea față de carte a rămas neschimbată la Târgoviște, iar sufletul cărții a rămas neîmbătrânit de timp.

Locul care îngrijește astăzi de neprețuitele cărți din Cetatea de Scaun este Biblioteca Județeană „Ion Heliade Rădulescu”. Printre teancurile de cărți, printre documente prețioase, publicații de colecție, filme și fotografii rare, am descoperit și o colecție specială de cărți, manuscrise și alte tipăriri prețioase. Stolnicului Constantin Cantacuzino este cel care a dat numele Colecției Speciale care ascunde, pe lângă documente și corespondență, cărți cu însemnări și autografe, ba chiar și 83 de cărți care fac parte din Patrimoniul Național.

După recondiționarea atentă, bijuteriile au fost depozitate în condiții speciale și sunt ferite de ochii lumii și mai ales, de mânuțele neglijente. La loc de cinste în Biblioteca Județeană de la Târgoviște se ascund cărți tipărite în secolul al

XVII-lea. Printre volume legate atent în piele și alte materiale elegante, Biblioteca deține și corespondență aparținând marilor oameni de cultură din țara noastră, dar și cărți străine care au ajuns în grija bibliotecii. Printre cărțile prețioase se ascund manuscrise ale autorilor precum Ion Barbu, George Bacovia, Marin Preda, ori Marin Sorescu. Biblioteca deține și corespondența unor oameni valoroși pentru cultura românească precum Tudor Arghezi, Alexandru Rosetti, Liviu Rebreanu sau Lucian Blaga. Colecția Specială se bucură și de cărți cu autografe și însemnări ale autorilor, documente și chiar cărți considerate opere de artă.

Biblioteca Județeană îngrijește volume sub semnătura foștilor domnitori ai Cetății - Matei Basarab, Șerban Cantacuzino și chiar Constantin Brâncoveanu. Cel mai vechi volum din Colecția Specială *Constantin Cantacuzino* a fost tipărit la Mănăstirea Dealu în 1644, respectiv *Evanghelia Învățătoare*. O altă carte prețioasă din Colecție este *Îndreptarea Legii* (1652), unul dintre cele mai valoroase documente care cuprinde norme de drept laic. În plus, tot la „Ion Heliade Rădulescu” se află și Biblia de la București tipărită în 1688.

În Cetate au fost întotdeauna prețuite valorile culturale și învățătura, iar Biblioteca Județeană „Ion Heliade Rădulescu” îngrijește moștenirea prețioasă pe care o vom lăsa celor ce vor învăța după noi. O carte poate fi un cadou pentru o întreagă veșnicie.

Claudia Badea,
Redactor Gazeta Dâmboviței

DIN VIAȚA BIBLIOTECILOR

FILIALA PENTRU COPII „IOAN ALEXANDRU BRĂTESCU-VOINEȘTI” ÎNTR-UN NOU SPAȚIU

Una dintre cele mai active secții de lucru cu publicul a Bibliotecii Județene „I. H. Rădulescu” Dâmbovița, Filiala pentru Copii „Ioan Alexandru Brătescu-Voinești”, are, din acest an, un nou sediu. Deși serviciile filialei vizau cel mai tânăr sector al comunității, și peste 5000 de utilizatori cu vârste de până la 14 ani erau anual deserviți, respectiva secție s-a confruntat constant cu problema unui sediu adecvat.

Înființată într-un vechi, dar frumos, imobil de pe Calea Domnească, Filiala pentru copii (la momentul acela secție) a fost mutată în 2003, din cauza retrocedării casei respective. Noul

sediu, ultracentral, pe Bulevardul Libertății, peste drum de Parcul Mitropoliei, corespundea din punct de vedere al amplasamentului, accesului, spațiului necesar dezvoltării colecțiilor, beneficiind din plin de lumina naturală. S-a bucurat de mare succes în rândul micilor cititori, fiind locul de desfășurare a numeroase expoziții și activități de animație culturală, inclusiv primele ediții ale programului de vară Vacanță la bibliotecă. Din păcate, în anul 2008, edilii târgovișteni nu au mai prelungit contractul de comodat, iar Filiala pentru Copii a fost din nou mutată, spațiul din Bulevardul Libertății devenind sediu de partid.

Soluția aleasă în 2008 a fost o casă de patrimoniu, una dintre cele mai vechi din oraș, Casa Fussea-Pârvulescu. Remarcabilă prin istoricul și arhitectura ei, casa beneficia și de un bun amplasament, pe Calea Domnească, peste drum de parcul Chindia. Avea însă și toate dezavantajele unei case vechi: scări înalte și total nepotrivite pentru micii utilizatori, camere înalte și greu de încălzit, geamuri înguste - ceea ce făcea iluminatul artificial obligatoriu pe tot parcursul zilei și o compartimentare total nepotrivită, permițând desfășurarea de activități doar cu un număr foarte redus de participanți. Găsirea unui nou sediu a constituit o preocupare constantă a conducerii bibliotecii județene, anual fiind făcute demersuri către autoritățile locale și

județene. Rezolvarea a venit în urma deciziei Consiliului Local al Municipiului Târgoviște de a reabilita și folosi vechile puncte termice, rămase neutilizate de mulți ani prin diverse cartiere și a căror stare fizică se degrada constant.

Biblioteca Județeană a primit punctul termic din cartierul Matei Basarab (Micro 3), aflat pe Strada Locotenent Major Dragomirescu Liviu. Reabilitarea a necesitat o perioadă îndelungată, dar rezultatul a fost spectaculos: autoritățile, beneficiarii, vizitatorii întâmplători și chiar locuitorii din cartier fiind impresionați de noua construcție. Clădirea a fost reabilitată cu fonduri de la Consiliul Județean Dâmbovița, în cadrul proiectului „Reabilitare și înființare filială bibliotecă și spațiu de depozitare fond documentar”, valoarea totală a investiției fiind de 2.094.142,10 lei (fără TVA). Suprafața terenului pe care se află obiectivul de investiții este de 422 mp, regimul de înălțime fiind P +1E. În cadrul proiectului de reabilitare a clădirii au fost realizate lucrări de demolare, de rezistență (lucrări de infrastructură și suprastructură), arhitectură, instalații sanitare și termice, inclusiv instalație de detectare, semnalizare și avertizare a incendiilor, utilități (rețele de apă, canalizare, energie electrică, gaze naturale).

Imobilul, impresionat prin dimensiuni și conceptul modern de valorificare a spațiului Dâmbovița, este organizat în două corpuri de

clădire. Corpul principal cu o suprafață construită de 237 mp, cuprinde un parter generos, cu zonă de primire, garderobă, rafturi pentru cărți, ludotecă, mese pentru studiu dotate cu tehnică de calcul, spațiu pentru activități și proiecții, grupuri sanitare (inclusiv pentru persoane cu dizabilități) și centrală termică. Accesul la etaj se face pe scara interioară, spațiul superior găzduind atât rafturile pentru depozitarea cărților cât și mese de lectură. Cel de-al doilea corp al imobilului, cu o suprafață construită de 28 mp, servește ca spațiu de depozitare și este accesibil din exterior.

În data de 15 februarie 2022, cu ocazia primei sărbătoriri a Zilei Naționale a Lecturii, sediul Filialei pentru Copii a Bibliotecii Județene a fost inaugurat în prezența a peste 100 de persoane, printre care numeroși copii, părinți, autorități locale, parlamentari și ministrul Culturii, Lucian Romașcanu. În deschiderea evenimentului, managerul bibliotecii, Erich Agnes, vizibil emoționată, a remarcat importanța realizării pentru biblioteca județeană: *"Pentru noi, pentru Biblioteca Județeană, această zi ne aduce un dar, această zi are acum o altă semnificație deosebită pentru noi. Ni s-a oferit această clădire pe care să o transformăm, să o reabilităm și să ajungă ceea ce este acum, o bibliotecă pentru copii."*

Ministrul Culturii a apreciat întregul demers: *"Transformarea acestui spațiu care cândva a fost un punct termic este un succes, un beneficiu pentru toată lumea și pentru asta vă felicit. Este un lucru foarte important să facem tot ceea ce ține de noi să aducem copiii spre lectură pentru că trăim într-o lume în care suntem invadați de tot felul de distracții, telefoane, tablete, televizor, și așa mai departe, și din această cauză nu trebuie să renunțăm la lectură pentru că aceasta este singura cale spre noi, spre sufletul nostru, spre alte dimensiuni de vis, iar una dintre menirile principale ale dascălilor, ale bibliotecarilor este să facă liber drumul copiilor și oamenilor către lectură."*

Președintele Consiliului Județean Dâmbovița, Comeliu Ștefan, a subliniat importanța realizării

acestui spațiu pentru copii: *"Realizarea acestui centru de lectură pentru copii este un proiect merit să îi ajute pe tineri să crească, să îndrăznească să viseze și să se dezvolte prin intermediul lecturii. Astfel de experiențe le oferă tinerilor noi perspective asupra vieții și îi pot ajuta să își transforme visurile în realitate. Viitorul copiilor noștri și al nostru, ca popor, îl reprezintă cultura, iar una dintre părțile de bază ale acesteia este reprezentată de cărți."*

Foarte încântat de rezultat s-a arătat și primarul municipiului Târgoviște, Cristian Stan: *"Este o bibliotecă pentru copii cu adevărat extraordinară. Dincolo de importanța edificiului în sine, cred că foarte important este și mesajul care se transmite prin această bibliotecă. Da, copiii trebuie să fie încurajați să citească, de multe ori e o luptă aproape inegală cu telefoanele, cu tablete și așa mai departe, însă cartea trebuie să reprezinte principalul mijloc de informare pentru că o persoană care a citit este o persoană educată, care știe să comunice, care știe să pună niște idei cap la cap, este o persoană care se poate descurca într-o societate cu adevărat civilizată"*.

În continuarea programului, actorul Ștefan Ștefănescu a introdus copiii în atmosfera mirifică a cărților, prin intermediul păpușilor, iar elevii Școlii „Radu cel Mare” din Târgoviște, asistați de bibliotecari, cadre didactice și părinți, au susținut lecturi publice. La final, micii cititori au primit din partea bibliotecii, cărți.

Ce importanță are alocarea unui sediu nou și echipat corespunzător pentru o bibliotecă destinată celor mici? Greu de răspuns! Remarcăm doar că, de la inaugurare până în prezent, în fiecare săptămână sunt cel puțin patru cereri de activități venite din partea instituțiilor de învățământ, de cultură sau implicate în procesul educațional, că cei mici nu se mai grăbesc să împrumute cartea, ci preferă să o răsfoiască la sediu și că adulții ce îi însoțesc au redescoperit plăcerea timpului petrecut la bibliotecă.

Alexandru Ștefănescu

Servește viața cu înțelepciune, între Rațiune și Simțire!

Ca să trăiești cu adevărat fiecare experiență de iubire ai nevoie de suflet. Iar sufletul are nevoie de echilibru, prin vibrație pură, fără limite. *Iubirea*, cel mai puternic raționament, în zăgrăvirea sentimentelor noastre, de o intimitate desăvârșită, ne-a alăturat pe noi cei dornici de emoții (ne)controlate la Biblioteca Județeană „Ion Heliade Rădulescu” Dâmbovița, creând o legătură emoțională de excepție, prin manifestări multiple, care să dezvăluie rațiunea și/ sau simțirea cu care suntem înzestrați.

Am legat mintea de suflet și am simțit împreună *rațiune și simțire*, joi 24 februarie 2022, am înțeles complexitatea noțiunii de iubire și am încercat să transmitem starea aceasta de fapt prin: comunicare, dans, poezie, muzică, interpretare, armonizând principiile iubirii pentru noi înșine, dar și pentru ceilalți.

Atunci când iubim, inima declară un război crunt rațiunii. Odată ce sentimentul acesta puternic pune stăpânire pe noi, cele două laturi definitorii ale omului, mintea și sufletul, formează un adevărat câmp de luptă. Când treci prin astfel de stări, trebuie să fie greu să tragi linia și să decizi de care să ascuți. Nu degeaba se spune că dragostea este oarbă. Atunci când iubești, inima pune un vâl pe ochii rațiunii, care te face să nu mai observi neregulile. Sub aceste îmbolduri începem să formulăm întrebări, întindem brațe, aruncăm priviri, surprindem stări, simțim momente, ne bucurăm de toți și de toate.

Dragobetele nostru, al românilor, capătă sens în fiecare an, și dă consistență începutului de primăvară și chiar dacă trăim și lucruri mai puțin potrivite pentru suflet de foarte multe ori, amintim că timpul ce ni s-a dat, numără și fapte care fac ca o zi care „ar fi trebuit să fie doar despre *iubire*” să închidă în ea tristețe și dezamăgire, dar să păstreze speranța că: „și chiar dacă ziua aceasta a fost „întunecată” de cei ce au scos armele din zona de recuzită, armele adevărate, noi am ales să ne folosim de săgețile lui *Dragobete*”, a spus Agnes Terezia Erich, managerul Bibliotecii Județene Dâmbovița, odată cu deschiderea și prezentarea momentului.

În felul acesta, ar putea fi concluzionate cele două ore de manifestări muzicale, poetice și de dans, care au marcat încărcătura emoțională, specifică acestei zile.

Este greu să decizi dacă e mai bine să ascuți de inimă sau de rațiune atunci când iubești, pentru că, oricum ar fi, e aproape imposibil să dicteze uneia sau alteia, când să se retragă și să lase loc celeilalte.

Am avut nevoie de cuvinte și povești, care să ne trimită semnalele necesare. Cei prezenți, colaboratorii și invitații noștri au fost uniți iremediabil de mesajele de suflet transmise un răspuns ideatic la modul lor de a se implica emoțional și de a relaționa unii cu ceilalți.

Noi, organizatorii evenimentului, am decis întrebările și tematicile, iar cei alături de care am hotărât să parcurgem idei noi, au dat consistență cuvenită fiecărei taine, pentru că fiecare necunoscută ascunde ceva din noi.

Am *încredințat vântului*, cuvintele și clipele de început ale fiecărei îndoieli, sau neîncrederi și am ales adevărata „măsură” a vieții care nu se poate abține decât prin „lipsa de măsură”: „*dorind fără măsură*”, „*îndrăznind fără măsură*”, „*iubind fără măsură*”, așa cum ne învață Octavian Paler.

Eu, Anca Radu, așa am ales și așa voi continua...gândind că: templul rațiunii are forma simplă a unei inimi. Cuvântul de început mi-a aparținut și l-am folosit așa cum l-am simțit: „*Să iubești este o lege a inimii. Să îndrăznești este o lege a rațiunii. Când aceste legi trec dincolo de orice limită se poate măsura cu adevărat puterea ființei umane*”.

Alexandra Mihalache, *Casa de modă literară*
„*De când am început să mă iubesc pe mine însumi*”, a marelui *Chaplin*, este poezia a cărei versuri a adus expresia cea mai potrivită pentru momentul de introducere, pentru mine și, cu bucurie, l-am împărtășit și cu ceilalți. Pentru că, de ce nu, toată ființa noastră exprimă ceea ce avem în sufletul și în mintea noastră. Este necesar să oferim și celorlalți ceea ce avem cu prisosință.

Iar echilibrul interior înseamnă mai mult decât conectarea omului cu el însuși. Iată, o fărâmă din cuvintele iscusite ale poeziei pe care am lecturat-o și dăruit-o cu mult drag:

„De când am început să mă iubesc pe mine însumi, am aflat că agonia și suferința emoțională nu erau decât semnale de avertizare că merg împotriva propriului meu adevăr. Astăzi știu că aceasta este **autenticitatea**.”

De când am început să mă iubesc pe mine însumi, am încetat să-mi doresc o viață diferită și am început să văd că tot ceea ce mă înconjură era o invitație la creșterea mea personală. Astăzi numesc aceasta **maturitate**.

De când am început să mă iubesc pe mine însumi, am înțeles cum mintea mea poate să mă tulbure și să mă îmbolnăvească. Dar, dacă o pun în slujba inimii mele, ea devine un aliat foarte prețios. Astăzi numesc această conectare **înțelepciunea inimii**.

Și, pentru că este ideal să ne ghidăm mereu după semnele interioare, a urmat un moment plin de frumos și sensibilitate, de rațiune și trăire, personalizate. De la rațiune pleacă justificarea și de la inimă pleacă dăruința, iar *glasul iubirii* susținut printr-un dialog literar de excepție al elevilor Colegiului Național Pedagogic Constantin Cantacuzino, care, au justificat frumusețile care pleacă de la inimă, prin punerea în scenă a unor creații literare foarte cunoscute pentru greutatea simbolică a mesajelor pe care le transmit de fiecare dată, ne-au demonstrat arta și măiestria cuvintelor bine îmbrăcate de emoție.

Caracteristica momentului fiind aceea de trăire puternică, emanată de oameni tineri, educați și dezvoltați în timpurile actuale. Periplul actoricesc susținut a fost alcătuit din poezie și artă teatrală internă și internațională, consacrată.

Fondul muzical a completat momentul literar printr-un amalgam de note auditive de excepție, surprinse într-un spectacol muzical complex, susținut cu dăruire de elevii Centrului de Arte „Carmina Burana”, la o multitudine de instrumente, sub îndrumarea Anei-Maria Gheorghe, profesor coordonator al *amor omnia*, un spectacol muzical total, aflat la a 2-a ediție, care a continuat periplul muzical pentru cea mai frumoasă inovație a omenirii care a fost, este și va rămâne *iubirea*. Pianul, chitara clasică și cea electronică, vioara, tobele, eu fost la unison atracția auditivă a simțămintelor noastre.

Și, pentru că dansul este o altă voce interioară a inimii și pentru că, reprezintă expresia supremă

a sufletului, care denotă disciplină, responsabilitate și mai ales comunicare non-verbală, prin privire și expresie corporală, nu putea să nu-și găsească locul potrivit, alături de celălalte manifestări culturale. În acest context, au transmis senzualitate și au introdus privitorul, subtil, într-o lume a imaginației și dorinței *Elegante Dance Academy*, prin interpretarea de excepție a perechii, George și Elena Ene, consacrate pe plan local național și internațional.

Pentru a scoate în evidență feminitatea și, pentru că orice fel de abordare a dansului te face să te simți așa cum îți dorești, trupa de dans modern Xscape Girls, a adus energie prin interpretare a unor dansuri de-a dreptul descătușante, despre frumusețe și feminitate în lumea artistică.

Toate acestea au compus spectacolul denumit „Limbajul ascuns al sufletului”, și a fost marcajul perfect al dansului.

Spectacolul vizual a subliniat limpezimea anotimpului care redă trăire și care pune culoare în toate formele de viață pe care le atinge și ne-a fost demonstrat acest lucru prin expoziția realizată de fotograf Mircea Tică, un cumul energii benefice ochiului și sufletului prin „*Fotografia mai presus de cuvinte*”. Probabil că nu s-ar fi vorbit despre o lume artistică în absența, a celor ce au asigurat un ambient plin de culoare și eleganță, prin creații personale și autohtone, lucruri artizanale, lucrute cu migală și și multă dăruire, pentru că iubirea răzbate dincolo de orice lucru conceput cu sufletul.

Împreună am descoperit sursa inepuizabilă a expresiilor ce conturează ideea de dragoste de care suntem capabili în existența noastră prin această lume. Suntem mândri pentru realizările pe care le avem alături de colaboratorii noștri, de ideile pe care le aducem la viață împreună, începem și ducem la bun sfârșit capitole întregi de experiențe noi.

Aducem un gând și un mesaj de mulțumire pentru toți cei care ne sunt alături pe scenă și în afara ei, de fiecare dată pentru eforturile comune depuse, pentru prietenia lor, profesionalismul și prezența de spirit. În cazul de față:

Colegiul Național Pedagogic „Constantin Cantacuzino”, Centrul de Arte „Carmina Burana”, Liceul de Arte „Bălașa Doamna”, Tică Iulian Mircea, cel care ne este alături cu prietenie, asigurând o colaborare punctuală, întotdeauna cu tematică de creație personală. „ARHaic Design”, reprezentată de Ana-Maria Românașu, „Miss Hat”, pălării și accesorii, reprezentată de Mihaela Tudorache și „Elegante Dance Academy”, reprezentată de Elena și George Ene.

Vă mulțumim pentru acest lucru și suntem mândri că am avut șansa să colaborăm pe tot parcursul acestei activități.

Anca Radu,

Biblioteca Județeană „I. H. Rădulescu” Dâmbovița

Lecturi publice la Pucioasa

Biblioteca Orășenească „Gh. N. Costescu” Pucioasa încearcă să se impună ca un promotor de prim rang al lecturii și promovării scriitorilor locali, printr-o serie de evenimente literare care să încurajeze cititul și scrisul, atât în spațiile instituției, ale partenerilor, cât și în mediul online.

Încercăm să răspundem nevoii de promovare a lecturii în rândul copiilor, al tinerilor, dar și al celorlalți membri ai comunității, pentru a-i transforma în adevărați consumatori de lectură, conștienți de valoarea și importanța cărții în desăvârșirea personalității, de rolul pe care îl ocupă cartea în relaționarea cu cei din jur.

Așadar, copii, tineri și adulți, iubitori de carte, membrii ai comunității noastre sau de oriunde, participă la întâlniri cu scriitori (membri ai Societății Scriitorilor Târgovișteni, ai Uniunii Scriitorilor din România, ai Uniunii Ziariștilor Profesioniști din România), în cadrul proiectului „Lecturi publice la Pucioasa”, eveniment lunar organizat de biblioteca noastră.

Acestă întâlnire de suflet este o contribuție la revigorarea prozei și poeziei românești în spațiul public prin interacțiunea cu cititorii care participă la lecturile-dezbateri. Evenimentul își propune să arate că există în literatura română un puternic filon citadin care ar trebui cunoscut și dezbătut. Pucioasa și orașul în general, ca teme, vor fi prezente în scrierile invitaților, ceea ce face ca activitatea să fie centrată și pe memoria și prezentul orașului nostru.

Ajuns deja în cel de-al patrulea an, ne-am bucurat de participarea și implicarea unor scriitori consacrați, precum și a unora mai puțin cunoscuți, asigurându-se astfel o experiență complexă a lecturii textelor familiare și nefamiliare în rândul publicului participant. Au citit din creația proprie Maria Panțuroiu, Domnica Vărzaru, donul George Coandă, Florin Tănase, Dumitru Vărzaru, Ion Bratu și mulți alții. O surpriză extrem de plăcută pentru cei prezenți a constituit-o creația de debut a doamnei Victoria Braborescu, ce a încărcat cu o sensibilitate și emoție puternică evenimentele de acest gen desfășurate de-a lungul timpului.

Pandemia a făcut posibilă întâlnirea cu scriitorii noștri și pentru cei care, din cauza distanței geografice, nu ar fi ajuns prea ușor la astfel de acțiuni. Astfel, pagina de Facebook a bibliotecii a fost vizualizată de români de pretutindeni.

„Lecturi publice la Pucioasa” contribuie la formarea inițială și continuă a publicului, aducând un aport în studiul individual, în formarea unei culturi generale și a recunoașterii scriitorilor locali.

Luminița Gogoiu,

Biblioteca Orășenească
„Gh. N. Costescu” Pucioasa

ERASMUS+ în Biblioteca Valea-Mare prin proiectul Re-Group „Dare to care!” și România EduCaB

Am început anul 2022 în forță, că așa se cuvine când rezultatele te împing de la spate!

În perioada 10-14 ianuarie, am participat 7 bibliotecari din județele Dâmbovița și Neamț, împreună cu coordonatori EduCaB România la o întâlnire de proiect în Zaragoza, Spania, întâlnire ce face parte dintr-un parteneriat pe care EduCaB îl are de ceva timp cu, bibliotecari din România, dar și cu reprezentanți ai unor organizații de tineret din Letonia, Bulgaria și Spania. Printre bibliotecile selectate să participe la proiect s-a numărat și Biblioteca Comunală Valea Mare din județul Dâmbovița.

Pe parcursul celor 5 zile, am întâlnit persoane deosebite, de la care am învățat lucruri inedite, am făcut schimb de experiențe și am legat prietenii care vor dura, cu siguranță, mulți ani. Cum altfel putem spune despre legăturile create și care au ca punct de pornire lucrul cu un segment de public deosebit – adolescenții.

În biblioteca noastră proiectul a debutat în urmă cu mai bine de 1 an, o dată cu absolvirea cursurilor de formare care ne-au pregătit în utilizarea metodologiei de lucru cu acest tip de grup țintă, susținute de experți din cadrul EduCaB și de metodistul Bibliotecii Județene *Ion Heliade Rădulescu* Dâmbovița, domnul Vlăduț Andreescu. Am organizat ateliere și am lucrat cu adolescenți din comunitate, iar din cele aproximativ 30 de biblioteci dâmbovițene participante la proiect, obținând rezultate bune și foarte bune, am fost selectată să particip la seminarul internațional de la Zaragoza pe teme de tineret. În echipa care a reprezentat România am avut alături colege de la alte biblioteci cu rezultate excepționale din județul meu, dar și din județul Neamț. În România proiectul

are loc în mai multe biblioteci mici și în mai multe județe, precum: Alba, Brașov, Constanța, Sălaj, Mureș, Vâlcea, Prahova, Suceava.

Pentru că orice schimb de experiență înseamnă pentru mine și posibilitatea de a vizita biblioteci, am propus organizatorilor să ne ofere o astfel de ocazie. Cu suportul gazdelor noastre din Zaragoza, am vizitat o mare bibliotecă din Spania și ne-a fost prezentat modul lor de lucru – Biblioteca Publică *Ricardo Magdalena*. Am descoperit zone turistice din Spania, deosebit de frumoase pe care le știam doar din frumoasele imagini de pe internet și câte și mai câte.

Ne-am întors acasă cu același entuziasm convinși fiind de faptul că mereu trebuie să lăsăm deschisă fereastra cunoașterii indiferent de vârstă, etnie sau profesie.

Toate reflectoarele au fost puse pe experiențele bibliotecarilor în implementarea metodologiei de lucru cu tinerii, metodologie care a fost deja promovată la nivel național și va fi în continuare... așa că... stați aproape! De ce experiențele bibliotecarilor? Pentru că, deși proiectul se desfășoară în paralel în mai multe țări UE, în România el s-a implementat cu succes, iar aici totul s-a întâmplat prin biblioteci și cu ajutorul bibliotecarilor. În Letonia, Bulgaria, Spania nu au fost obținute aceleași frumoase rezultate, unde proiectul a fost implementat cu sprijinul unora lucrători de tineret din cadrul unor ONG-uri de profil. Iată încă un exemplu prin care demonstrăm că biblioteca ajută suficient de mulți oameni pentru ca să mai existe!

A fost despre oameni și autorități, despre individ și comunitate, despre relaționare și comunicare, despre timp dedicat dezvoltării noastre ca bibliotecar-lucrător de tineret și pasiunea de a ghida și sprijini tineri în procesul lor de creștere, cunoașterel, descoperire și autodescoperire.

A fost intens, 5 zile pline, dar nu s-a încheiat încă, procesul continuă.

Întâlnirea a făcut parte din proiectul Re-Group, coordonat de MARTA Centre din Letonia, proiect finanțat prin Programul Erasmus+, acțiunea KA2.

Experiența ERASMUS este ceva ce fiecare dintre noi ar trebui să trăim, trebuie doar să ne deschidem mintea și sufletul către noi tărâmurile ale cunoașterii și să nu ne fie teamă să le explorăm.

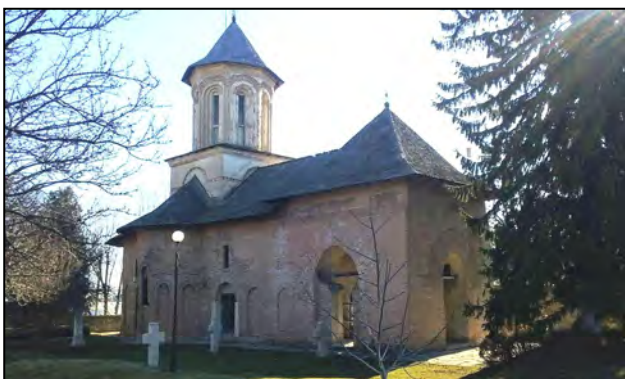
Îndrăznește să îți pese!

Aurora Loliceru,

Biblioteca Comunală Valea-Mare

PATRIMONIU

Biserica Sfânta Vineri din Târgoviște – una dintre primele ctitorii ale Cetății de Scaun

Biserica Sfânta Vineri

În vremuri vechi această biserică se numea „**Sf. Vineri cea domnească**”, pentru a putea fi deosebită de o altă biserică, „*Sf. Vineri*”, care era zidită pe locul unde astăzi se găsește Colegiul Național Ienăchiță Văcărescu. De la zidirea ei, prăznuiește hramul „Sf. Paraschiva”, biserică fiind ridicată între anii 1446-1455, în timpul domnitorului Vladislav al II-lea Basarab, de către o doamnă Sultana, despre care se pomenește într-o inscripție din altar, care precizează că „*din vechime s-au fost zidit de o doamnă Sultana*”.

Mult mai târziu, în anul 1517, biserică a fost reparată de către Manea cluceru Perșanu și jupâneasa Vlădaie, nimeni altul, decât același ctitor al Bisericii Sf. Nicolae Andronești din Târgoviște. Cu toate acestea, data exactă când biserică a fost ridicată rămâne una incertă. Într-un fragment de ancadrament din piatră, ce se află la ușa de pe latura nordică a naosului, se află o inscripție în limba slavonă: „*Rugăciunea robului lui Dumnezeu jupan Manea Clucer și a jupaniței Vlădaie, veșnica lor pomenire la anul 7025 (1517), luna iulie, 15 zile*”, însă, prima atestare sigură a lăcașului de cult, datează de la începutul secolului al XVII-lea, respectiv din 15 mai 1613, când, în vremea lui Alexandru Mircea Voievod, paharnicul Muja, fiind încă în viață, în testament scrie că urmașii lui „*să-i îngroape trupul lui la Sfânta Biserică din Târgoviște, ce se numește hramul preacuvioasei Parascheva*”.

Cert este că în anul 1640 această biserică exista, aceasta fiind amintită de către episcopul catolic Baksici, un motiv în plus care să ateste veridicitatea zidirii bisericii în timpul lui Vladislav al II-lea Basarab. Din cauza stricăciunilor pricinuite în timp, biserică a fost renovată în anul 1654 de către doamna Bălașa, soția domnitorului Constantin Șerban Basarab, al cărei mormânt se găsește în interiorul bisericii, fiind acoperit de o piatră artistic încrustată și pe care este scris în slavonă, următoarele: „*Într-acestu mormântu zace acoperit trupul prea lumnatei Doamnei Bălașii, Doamna și soția cea iubită a prea lumnatului Domnu Io constantin Șerban Voievod Domnul Țărei Românești, a moștenului Domn, căria 27 ani umplând cu soția lui și în domnie 3 ani. Fost-au și mănăstirii Jițianului Ziditoare și a multe moaște ale sfinților împodobitoare, săracilor miluitoare, credinței drepte râvnitoare și lucrure scumpe pururea lucrătoare și a toată sărăcimea, (a) oameni pățimași, ca o destoinică ajutătoare, cu mare plâns și jale de a ei oameni și de toți viața ei o au sfârșit, trecând de vârsta ei 45 a(n)i întâmplându-să la pogribania ei fericitul părinte Macarie Patriarhul ot Antehofia, ot văția mira 7165 ot văplăstenia je 1656 misit a Martie 12*”, după care urmează inscripția slavonă tradusă de Nicolae Iorga: „*Bălașa Doamna (doarme) somnul din care se va trezi iarăși, căci, sfârșitul celor buni...e somn și nu moarte, în anul 1657*”.

Casa Doamnei Bălașa

Tot doamna Bălașa, după ce a renovat biserica, a zidit și chiliile ce se găsesc în curtea bisericii și pe al căror perete se află o piatră pe care stă scris în slavonă, următoarele: „*Aceste chilii făcutu-le-au Doamna Bălașa a lui Io Constantin Basarab Voevod la sfântu Dumnezeescu hramrea pe doamna Paraschiva, ca să fie dumnealor pomană și părinților dumnealor, Io Șerban Voevodi gospojda eg. Elina, i jupân Necolachi biv Stolnic i jupânița eg Elina, ca să fie de odihnă creștinilor care cad în nevoie, cei ce scap la sfânta biserică să fie pomeană în veac. S-a scris în luna iunie, 5 zile, anul 71 54 (1656)*”. Așa cum reiese din această inscripție-pisanie, chiliile au fost construite de Doamna Bălașa cu scopul de a fi loc de adăpost și de odihnă pentru bolnavii care vin să-și caute sănătatea trupească și sufletească la biserică, și nu pentru locuința preotului, așa cum a servit o lungă perioadă de timp.

După ce orașul Târgoviște a avut de suferit în anul 1712 datorită unui incendiu puternic care a cuprins „*ulița cea mare*” ajungând la Curtea Domnească, distrugând o serie de case alăturate și implicit și Biserica Sfânta Vineri, din care se mai distingeau doar zidurile părăsite, în anul 1756, boierul Șerban Fussea, împreună cu fiul său, Negoită, au reușit să o refacă, însă, acesta, nelăsând niciun venit din care să se poată întreține, în scurt timp biserica a ajuns din nou o ruină. Totuși, pe piatra mormântului acestui boier care se găsea în biserică, se putea distinge următoarea inscripție: „*Din-tru acest oraș de neam fiind, aicea m-am născut, am viețuit, bine m-am chivernisit, fii și fete am dobândit, reușind toate ce am agonisitu, nimic am a moșteni fără aceste 3 coți pe pă(m)ntu acestui mormânt întunecat. Întru acesta îngropat e robul lui Dumnezeu Șerban Fussea cu soția mea Stanca și cu fiii mei Constantin, Ion...lăsând în urmă moștenire feciori și fete și gineri spre a ne pomenire și la toată lumea fac rugăciune ca să-mi dea toți iertăciune veacinică. 7210 (1702)*”.

Între anii 1803-1804, un arhiereu, Dionisie Lupu (viitorul mitropolit între anii 1819-1823), a

Crucea Matildei Grecescu, 1883, logodnica poetului Alexandru Vlahuță

Paharnicul Nicolae Brătescu, unul dintre ctitorii Bisericii Sfânta Vineri

mai făcut unele reparații bisericii, cumpărându-i și un clopot mare și făcând în ea „meremet”. Însă, din nefericire, după moartea lui Dionisie Lupu, rămânând din nou fără îngrijitor, biserica a intrat din nou într-o stare de degradare, încât era pe punctul de a fi scoasă din rândul bisericilor din orașul Târgoviște. Totuși, în anul 1850, Paharnicul Nicolae Brătescu, bunicul scriitorului Ion Alexandru Brătescu Voinești, împreună cu soția sa Luxandra, „îndrumați – afirmă el – de înalta providență, am hotărât să nu lăsăm acest sfânt lăcaș să se desființeze pentru trei pricini:

- că au fost între ctitori și strămoșii soției mele (Șerban Fussea a fost strămoșul Luxandrei);
- fiindcă la acest sfânt lăcaș avem îngropați pe părinții și fiii noștri;
- ca să nu se piardă din acest oraș slava acestei sfinte (Cuvioasa Parasciva) care neconținut, prin rugăciunile sale către Cerescul Ziditor, totdeauna au adus bunilor credincioși ușurare de patimi trupești”.

Pentru aceasta – continuă Paharnicul Brătescu – am început cu dela noi toată lucrarea, dărâmand mai întâiu prostul înveliș și nerămânând decât patru ziduri și acelea scurte din cauza pământului ce crescuse în jurul lor. Le-am înălțat jur împrejur de patru palme, i s-au făcut amvon cu clopotniță, din temelie, s-au învelit, s-au tencuit pe afară și pe din-năutru, s-au deosebit curtea și s-au închis cu zid de jur împrejur, făcându-i-se și poarta. Ușa bisericii s-au făcut de piatră, s-au pardosit cu lispezi de piatră peste tot, ferestrele s-au mărit și s-au mutat din locul lor, s-au făcut tâmpla, jețul domnesc, amvonul avanghelicesc, iconostasul, icoanele împărătești, toate din nou lucrate și poleite; s-au

zugrăvit peste tot de isnoavă adăugându-i-se și două hramuri: Sf. Niculae și Izvorul Tămăduirii; s-au făcut argintăria, candelile, potir cu toate ale sale, cădelniță, toate de argint bun; sfeșnice, jețuri, odăjdii și, cu un cuvânt, toate cele de trebuință și pe lângă acestea i s-au lăsat și un venit statornic, ca să poată pe viitor să se țină cu doi preoți, doi cântăreți, un paracliser și cheltuiala

bisericii, care venit se va vedea în testamentul nostru, ce, în viață fiind, l-am făcut și de cine are să se îngrijească după sfârșitul vieții noastre. Lucrarea bisericii s-a început la leat 1850, iunie și s-a isprăvit la 1852, Martie 25". Pentru toate aceste îmbunătățiri făcute bisericii, Paharnicul Nicolae Brătescu este trecut printre ctitorii ei.

Se pare că, mici reparații asupra bisericii au mai fost aduse de către preotul paroh Emil Popescu-Gâștești, cu sprijinul unor donații ale credincioșilor din oraș, dar mai ales de smeritul Econom Stavrofor Nicolae Grigore Aramă (1863-1941), preot paroh al Bisericii Sfânta Vineri timp de 59 de ani (1882-1941), în timpul căruia au fost învelite turlile cu zinc, a fost înnoită tâmplăria și țocul, și a fost cumpărat un clopot pentru a le înlocui pe cele furate în timpul ocupației germane din primul război mondial, astfel încât, Biserica Sfânta Vineri a păstrat foarte mult timp amprenta lăsată de către acest ultim ctitor Nicolae Brătescu.

Biserica Sfânta Vineri atrage atenția prin multitudinea de morminte existente în interiorul acesteia, dintre care unele s-au pierdut datorită vicisitudinilor la care a fost supus de-a lungul timpului sfântul locaș de cult. Astfel, lângă mormântul Doamnei Bălașa, se găsește un altul pe a cărei piatră, minunat lucrată, era scris: „Sub această piatră odihnește Coconița Stanca, fiica luminatului Constantin Brâncoveanu, beizadea, nepoată răposatului domnului Constantin Basarab Voievod, în mai 7 leat 7216 (1708)".

În partea dreaptă, mai spre ușă, existau alte două pietre funerare, care astăzi, din nefericire

Pisania Bisericii Sfânta Vineri

nu se mai găsesc. Pe prima piatră, care era situată în dreapta, scria „sub această înfrumusețată piatră (se) află odihnind oasele răposatei Safti cu doi fii ai ei și anume Ion și Ștefan, fiica răposatului Postelnic Ion Dalbul, ce au ținut în căsătorie pe Niculae Voinescu bir post la Târgoviște, fiind vârstă de 22 de ani, când a răposat, lăsând soțului său și părinților multă întristare. Cu mare cinste s-a astruncat într-acest sfânt lăcaș, la anul 1787, sept. 10, fiind Domn Io Niculae Mavrogheni și fiind Mitropolit Grigorie a Ungro Vlahiei, Esarhul a toate laturile și păstor fiind turmei lui Christos".

În schimb, pe piatra din stânga, erau scrise următoarele: „Aci, sub această piatră odihnesc oasele răposatului robului lui Dumnezeu, Jupân Ion Cupețu ot Târgoviște. Noembrie 12, leat 7294 (1786)". Ultima piatră, pe partea stângă, lângă ușă, are următoarea inscripție: „Sub această piatră odihnește Voichița, fata Predii Căpit. Bosian, soția lui Mihalache Cornescu, răposând la în zilele luminatei domnii lui Constantin Basarab, la luna lui iulie, 20, leat 7217 (1709)".

De asemenea, în curtea bisericii există un adevărat cimitir în care se găsesc o serie de monumente funerare cu o certă valoare pentru istoria orașului Târgoviște: amintim aici, pe cea a lui Nicolae Fussea 1854; Nicolae Brătescu 1858, cu o inscripție în versuri; Mihail Drăghiceanu 1861, „fost profesor la cele dintâi școli românești”; Matilda Grecescu 1883, logodnica poetului Alexandru Vlahuță, căreia acesta i-a dedicat versurile „Dormi în pace”; precum și Maria Brătescu, fiica ctitorului Nicolae Brătescu, decedată la 27 iunie 1882, la doar 18 ani.

SURSE:

Arhivele Naționale Istorice Centrale București, fond Ministerul Culturii Naționale, Biserica Sfânta Vineri, dosar 527/1944.

Prof. dr. Cornel Mărculescu,

Școala Gimnazială Dora Dalles Bucșani

Pisania din 1656 existentă pe peretele de sud al Casei Doamna Bălașa

Heliade și „heliadismul” moldavobasarabean

Ca și Titu Maiorescu, Ion Heliade Rădulescu face figură simbolică de începător absolut, de cavaler al Ideii ce se naște în propria ființă și se întrupează în fapte, în fapte de cultură bineînțelese. Are, prin excelență, o vocație a formativității. E un posedat al acelei blagiene *nisus formativus*, fără de care e imposibilă o realizare, o întrupare, un demers cultural. Propriile forțe-tumultoase, concentrate la limită și dotate cu o extremă putere regenerativă îi sunt suficiente. Heliade Rădulescu este înzestrat cu ceea ce Leo Frobenius denumea *vitalitate paideumatică* mereu înclinată spre supratensiune, spre obținerea rapidă a atotștiinței și armoniei. La acești oameni plini de vitalitate adesea dimensiunea ia locul intensității, iar intensitatea substituie dimensiunea. Este ceea ce se întâmplă în mod evident și la Heliade al nostru.

Vitalitatea paideumatică presupune o demonizare, o „robire de demoni” (zice Frobenius) în momentele supreme ale emoției artistice și religioase, ceea ce stimulează nespuse de mult actul creator, imprimându-i sporadicitate, spontaneitate, prospețime, capacitate și disponibilitate de a crea din orice. Bățul de chibrit, pe care copilul îl transformă în vrăjitoare demonstrează transferul spontan al reprezentării din planul sufletului în planul conștiinței senzoriale, din cuvânt în existență și conștiință. Este capacitatea creatoare culturală (paideumatică) în sine: „În lumea copiilor, aceasta este regula, la omul genial *înseamnă demonic*. (Voința genialității în opoziție cu vocația faptelor.)” (Leo Frobenius, *Paideuma, schiță a unei filosofii a culturii*, București, 1985, p. 103). Demonicul se manifestă ca act ludic, acesta fiind de fapt „creația, replăsmuirea, factorul creator de sine” (Ibidem, p.104).

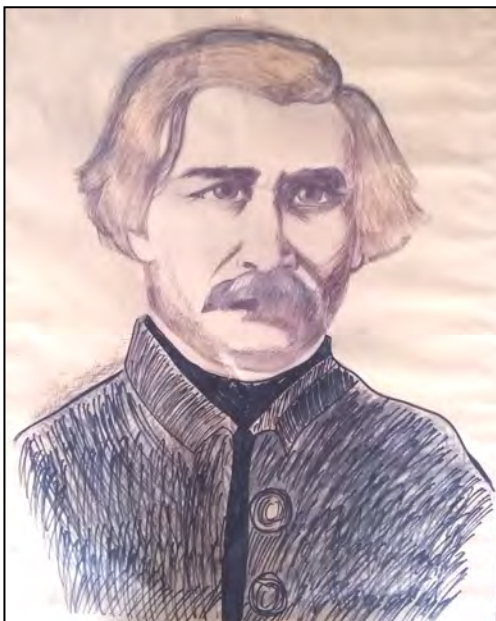
Despre o identitate absolută dintre *genial* și *demonic*, concretizată într-o disponibilitate creatoare, naturală, stihinică, putem vorbi și în cazul lui Ion Heliade Rădulescu. *Demiurgismul*

său – căci de un adevărat demiurgism este vorba – e de esență romantică, impregnat fiind de raționalism clasicist, de mesianism socialist utopic cu rădăcini în mitul cristic, de demonism paideumatic general, din care nu lipsesc notele satanice. După acest principiu demiurgic întemeietor universul se replăsmuiește cu căderi de draci și zbor de îngeri, cu acumulări și concentrări de „puteri primordiale princepe”, cu naștere de corpuri cerești luminătoare de lume („A sis și, iată, suntem luminători ai lumii / Strălucitoare heliu, sori, principii de lumină, / Focare arhicentre de raze, de splendoare, / Planete, astre, luceferi, sisteme de lumină, / Să lăudăm pe domnul!”), cu lupta dintre lumină și întuneric, cu plesniri și învolburări de univers și despicări de abis, cu răștipete și bubuituri infernale.

Demiurgismul acesta e preeminescian, fiind axat și pe principiul eminescian al armonizării, al „dreptei cumpene”, al „echilibrului între antitese”. Logosul vine să pună ordine în lumea anticristiazată, plină de culori apocaliptice, infernalizată: „... Și Antihrist domnește, / Despot pe lumea-ntreagă, cu varga sa de fier / Altarele distruge, corupe și zdrobește, / și țipete de sânge se-nalță pân' la cer // Se va deschide cerul, cuvântul iarăși vine, / De vii și de morți jude. Și mii de cherubimi / Pe palmele de flăcări pe-al omului fiu ține, / și laudă răsună prin mii de serafimi.”

Atât în plan mitopo(i)etic cât și în plan științific, Heliade Rădulescu este un „constructor” de sisteme, un căutător și realizator de principii sistemice. Sistemismul său este echivalent cu organicismul specific românesc, axat pe „echilibrul antiteselor” și pe ordinea naturală a lucrurilor.

Construcțiile sunt vizionariști în sens preromantic și valorifică sugestia biblice, kabalistice orifice și general-filosofice. Autorul *Zburătorului*, al *Mihaidei* și al *Căderii dracilor* cultivă esențialmente o mitopo(i)etică a *Logosului*, al *Marelui Cuvânt* prin care se

întregește toată ființa: „Și spirite, și geniuri, și minți ce nasc știință / Se-ntrec să se închine la Marelui Cuvânt / Prin el să se-ntregească în toată-a lor ființă/ Și-într-însele să cheme al lui coborământ”.

Ontos înseamnă pe deplin, la Heliade Rădulescu, *Loghos*, ființarea semnificând înstăpânirea și întruparea Marelui Cuvânt, a Divinului Verb. Structural, Universul se constituie din trinități din „delte” care intră în „matiaj”, într-un „concurs” și „concordare”. Preluând din doctrinele lui Moise triumphiul Autoritatea Divină - Spiritul universal-Materia universală, el propune această transformare a trinității Eloim- Spiritul-Materia (Autoritatea-Activul-Pasivul) într-o trinitate inferioară și pasivă Spiritul-Materia-Universul (Activul, Pasivul-Rezultatul sau Efectul.) Logosul urmează aceeași scară descendentă a transformărilor, coborând din ipostaza divină a cuvântului-lumină în ipostaze încarnate, materiale. Cu toate că rămâne un poet mai degrabă al dimensiunii decât al intensității, Heliade Rădulescu este, așa cum a arătat și acad. Eugen Simion în cartea sa *Dimineața poezilor*, un mare poet al mișcării, al ascensiunii (zborului) și căderii, al amplitudinii (vastității) și nelimitatului (insuportabilului).

Creatorul de „principe”, de arhetipuri, dublat la pionierul cultural și de ființa mai specială a proscrisului a determinat adeziunea electivă a moldavobasarabenilor Alexandru Hâjdeu, Bogdan Petriceicu Hasdeu, Constantin Negruzzi și a cărturarilor care au făcut încercări disperate pentru a păstra spiritul românismului în Basarabia. Întâlnirea lor fundamentală cu Heliade Rădulescu are loc, astfel, sub semnul pionieratului cultural, al arhetipalității mitopo(i)etice și destinului comun de „proscriși”, de „exilați”. Corespondența lui Negruzzi purtată cu el, evocarea personalității sale prin trei discursuri de către Bogdan Petriceicu Hasdeu, reacția stărnită de apariția *Curierului românesc* concretizată în scrisoarea a opt oameni de cultură basarabeni, prezența în manualele mitropolitului Gavriil Bănulescu-Bodoni, și gramaticile ruso-române ale lui Gheorghe Codreanu, Iacob Hinculov, edițiile chișinăunene și invocarea conștiinței unității în lupta pentru ființa națională și limba română sunt tot atâtea mărturii elocvente ale acestei întâlniri formative. E o întâlnire ce are loc sub zodia unității limbii române și spațiului cultural românesc. Mitul Daciei, al „vechimii” (dacice), cultivat de Alexandru Hâjdeu, Bogdan Petriceicu Hasdeu, Alecu Russo, Constantin Negruzzi, Constantin Stamatii, se pune sub semnul conștiinței aceleiași unități.

Bucuria apariției primelor numere ale *Curierului Românesc* în Moldova și Basarabia, aflate la 1829 sub ocupația rusească, este consemnată într-o scrisoare trimisă ziarului de ieșeanul Dimitrache Pastiescul: „Eu, domnul Eliad, deși însemnez cel mai mic punct între frați, dar ca un patriot ce m-am pătruns de o simțitoare bucurie pentru începutul lucrărilor bunilor mei compatrioți, n-am putut tăcea și nu a vă mărturisi cunoștința (recunoștința), cinstire și dragoste din partea tuturor Românilor câți se află în Moldova și Basarabia, având norocirea a mă întâmpla în primăvara trecută acolo, când s-a ivit cele dintâi gazete ale Țării Românești” (*Curierul Românesc*, nr. din 5 ianuarie 1830; scrisoarea e reprodusă în Petre V. Haneș, *Scriitorii basarabeni*, București, Editura Casa Școalelor, 1936, p. 42). Lui Heliade Rădulescu i se mai adresau, cu ocazia apariției *Curierului Românesc* opt tineri români care își făceau studiile la Paris printre care se afla și basarabeanul Ștefan Margeallă (zis și Martela), funcționar la Ministerul de Externe de la Petersburg și autor al unei Gramatici (Gramatică rusească și rumâniască închipuită de Ștefan Margela și tipărită de departamentul opșteștii învățături - tom întâi, Sanct Petersburg, 1827): „Scrisoarea de la tinerii rumâni ce se află în Paris către redactorul Curierului - Bunule și iubite Compatriot, primește astăzi mulțumirea ce prin această scrisoare îți dau tinerii Rumânii (câți se află la Paris) pentru *Curierul Rumânesc* ce ai binevoit a ne trimite. De prisos ni se pare să-ți descriem câtă bucurie am simțit toți când am văzut că se tipărește și în patria noastră o gazetă: destul este să știți că prin vinele noastre circulează sânge rumânesc și este cu neputință să nu ne bată inimile de bucurie când vedem și auzim că să fac lucruri și așazământuri mântuitoare pentru patria noastră și care înlesnesc a se răvărsa luminile și cunoștințele care contribuiesc spre fericirea și folosul Rumânilor. Tipărirea în limba rumânească a unei gazete este negreșit între celelalte un mijloc deosebit a lumina pe fieștecare asupra drepturilor și datorii sale: și în tot chipul, orice bun Rumân este dator a-ți mulțumi pentru buna începere ce ați făcut. Suntem ai domniei tale, ca niște frați, Coleschi sovetnic St. Margeallă, Alexandru Lenci, Nicolae Băleanu, C. Brăiloiu, Dimitrache Goleșcu, C. Lenci, I. Vlăduianu, Costache Filipescu. - Paris 4 octombrie 1829” (*Curierul Românesc*, 1829, nr. 58 din 28 oct.1829).

De menționat că scrisoarea celor 8 studenți români din Paris către Heliade Rădulescu a fost reprodusă în V.A. Urechia, *Istoria școalelor*, 1 - 1892 și, în traducere franceză, în Pompiliu Eliade, *De l'esprit public en Roumanie*, Paris,

1905, p.242: precum și în Petre V. Haneș *Scritorii basarabeni*, ed. cit. p.144-145.

Un capitol aparte în biografia de creație a lui Ion Heliade Rădulescu îl înscriu raporturile sale cu Alexandru Hâjdeu și Bogdan Petriceicu Hașdeu.

Demiurgismul heliadesc este relevat de Hașdeu ca un principiu universal al creației pe bază de consubstanțialitate cu creatorul suprem în discursul ținut cu ocazia serbărilor din 1881: „Domnii mei, această marmură reprezintă pe el. Nu-l vom numi, el n-are nume. Poeticul grai al Sântei Scripturi zicea creatorul lui Iehova, adică „cel care există”, fiindcă în natura –întreagă Creatorul e pretutindeni și nu se află nicăieri în afară din natură. Ei bine, orice mare om al unei nații, creator într-o sferă mai restrânsă, este și el Iehova este „cel ce există”, e sinteză unei epoce, e fără individualitate, fără nume...”.

Bogdan Petriceicu Hașdeu făcea, evident, o confesiune *pro domo sua*, căci demiurgismul impersonal, axat pe un principiu constructiv sistematist era și punctul forte pragmatic al monumentalei sale opere. Lui Heliade îi lipsesc facultățile de a fi poet, filosof sau istoric; are însă geniu, care se impune prin „brodire”, prin „ghicitoră” pe care o rectifică pe o cale metodică. O atare apreciere, prin comparație cu Asachi defavorabilă acestuia („era învățat, foarte învățat, dobă de știință și de artă totodată mai vorbind vro zece limbi – dar Asachi nu avea nici o scânteie de geniu: de la dânsul nu va rămâne nimic”), o întâlnim în introducerea la proiectatul tom IV din *Etymologicum magnum romanicae*: „Al nostru Heliade nu era poet, nu era filosof, nu era istoric; dar totuși era un om de geniu. Geniul nu știe, nu vede, ci brodește. Dacă geniul a învățat multă carte, el poate să controleze, să verifice și să rectifice ghicitoră sa pe o cale metodică. Dacă n-a învățat, rămâne numai cu ghicitoră, o ghicitoră necontrolată, neverificată, nerectificată, adesea o singură picătură de adevăr între o mulțime de greșeli. Acea picătură însă merită de a fi semnalată, după cum merită a se scoate dintr-o movilă de nisip o foiță de aur” (B. Petriceicu Hașdeu, *Etymologicum magnum romanicae*, dicționarul limbei istorice și poporane a românilor, ediție îngrijită și studiu introductiv de Grigore Brâncuș, București, 1976, vol. 3, p. 658).

Tot de aici aflăm că întâlnirea lui Hașdeu cu Heliade avea loc la șase ani, când a citit „încântat” „departe în Basarabia” cea dintâi carte românească pe care o știa pe dinafară: *Crestomația ruso-moldovenească* a lui Hâncu.

Este revelatoare mărturisirea făcută de Bogdan Petriceicu Hașdeu în Cuvântarea aniversară rostită în ședința solemnă a

Academiei Române, în ziua de 13 ianuarie 1902 cu ocazia Centenarului lui Eliade: „am fost totdeauna, sunt și voi fi Eliadist”. Mărturisirea este prilejuită de refuzul lui Titu Maiorescu de a vorbi la ședința sus pomenită. Hașdeu vorbește, la începutul cuvântării despre *fată* Eliade, căci - motivează el - „toți cei mai buni dintre Români cei bătrâni de acum sunt fii spirituali ai acestui mare dascăl, tribun și poet” (B.P. Hașdeu, *Publicistica politică*, ediție critică, prefață, note și comentarii de I. Opreșan, Ed. Saeculum I.O., București, 2001, vol.2, p.369) Eliade e, în viziunea lui Hașdeu, omul de la 1848 care ține o mână rezemată pe Tudor Vladimirescu, iar cealaltă pe Vodă Cuza.

Menționând cultura muntenească și formația sa sub „paternitatea” lui Lazăr, Hașdeu vorbește despre marea lui rază de iradiere în întreg spațiul românesc: „Eliade, văzut sau nevăzut, era pretutindeni în suflete, și nu numai până la Milcov, Kogălniceanu, și Costachi Negruzzi la Prut, Alexandru Hâjdeu și Constantin Stamatii la Nistru...” (Ibidem, p.373).

În aceeași cuvântare i se recunoaște lui Heliade Rădulescu meritul de a deconspira prin fabulele *Măceșul și Florile* și *Cântecul ursului* două intrigi speculate ale rușilor, printre care era și încercarea de a pune mâna pe minele românești.

Un alt capitol revelator al biografiei de creație a lui Heliade este corespondența și schimbul de idei și aprecieri cu „heliadistul” Constantin Negruzzi.

În *Păcatele tinerețelor* dăm de recunoașterea meritului lui Heliade Rădulescu de „a o dezbrăca pe fata lui Chiriac de toate țorțoanele străine: „Din norocire, un om veni. Un om care-și știa în perfecție limba sa. Un om ce era totodată poet, jurnalist, literator. El se numea Eliad. Acesta se apucă să dezbrace pe fata lui Chiriac, cum o chema el, de toate țorțoanele străine ce odesfigurau, și arătându-ni-o întâi goală, ca pre Vinera de Medicis, pentru ca să putem prețui formele ei cele mai frumoase, se apucă să o înveșmânte cu hainele cu cari era deprinsă și cari o prindeau. Dar văzu că nu era destul de a ne arăta grațiile fecioarei: trebuia să ne dreagă și gustul stricat; pricepu cu fireasca lui sagacitate că a brusca lecuirea era a nu ne mai vindeca, și așa mai întâi începu a alunga o grămadă de slove ce nu ne trebuiau” (*Păcatele tinerețelor*). În Scrisoarea XV (Critică) menționează de asemenea că „una din cele multe care învecinicesc numele lui Eliad în literatura românilor, este că ne-a scăpat de atâtea litere prisoselnice, ce încetul cu încetul începuseră a se împământeni în limba noastră”.

La rândul său, Ion Heliade Rădulescu apreciază foarte înalt preocupările literare și filologice ale lui Constantin Negruzzi, văzând în el „și pe bărbatul de geniu și pe bărbatul de gust” - căci croirea în general a unui plan, a unei sisteme, aflarea unei arte sau meșteșug dovedesc geniul aflătorului, iar cercetarea nuanțelor, desăvârșirea amăruntelor dovedesc gustul și formează frumosul” (Ion Heliade Rădulescu, *Scrisori și acte*, București, 1972, ediție îngrijită, texte alese, glosar, indice de George Potra, Nicolae Simache și George G. Potra „*Studii și documente*”, Ed. Minerva, București, 1972, p.16).

Negruzzi apare, în viziunea portretistică a lui Heliade Rădulescu drept un „bărbat versat în literatură, ce mult s-a ostenit și a cugetat în lucrarea limbei naționale, atât în general, cât și în cele mai mici amărunte” (*Ibidem*, p. 16).

„Eu sunt acel care am scris urmând gramaticii muntenilor, eu am tradus și tipărit pe Maria Tudor, Angelo, precum și alte mai mici compuneri ce s-au văzut în foile de București. Eu am scris a în loc de au și e în loc de îi; așadar pe mine mă ocărăște acest domn literator atât de prozaicește? Din ale mele alcătuiți (pe care le numește batjocorite) îl dogorește rușinea a câtă vre un fragment” (răspuns la intervenția lui Săulescu în „suplementele Albinei românești” din 29 iunie și 13 iulie, în care acuză pe Heliade că ar tinde să transforme dialectul muntean în limbă literară românească și să muntenizeze operele moldovenilor apărute la București). „Dar noi să scrim cu slovele părintelui Chiril, când n-avem nici un amestec cu sfinția sa și cu limba d-sale? Interesul ce ne face să reluăm literele strămoșești este cunoscut de toți românii, este să ne apropiem de lumea civilizată și să ne dezlipim odată - măcar cu limba - de națiile eterogene” (C. Negruzzi, *Alexandru Lăpușeanul*, București, 1964, p. 217).

Heliade, după opinia lui Negruzzi, a simplificat alfabetul, a scos din uz ocșiile, variile și perispomenile și alte „bastarde litere, burduhoase, grebănoase, ovale, rătunde, sucite și cârligate”.

Înalta prețuire a demersului filologic al lui Negruzzi denotă o fervoare programatică ce continuă demiurgismul mitopo(i)etic propriu-zis, axând-o pe o temeinică axă sistematică, pe un plan incipient bine articulat, pe artă și meșteșugul „aflării”, adică a cercetării, investigației, pe cercetarea nuanțelor și „amăruntelor” (care să dovedească gustul și să formeze frumosul). Atât Heliade cât și Negruzzi sunt niște sistematizatori care-și concep sistemul în spirit platonician, al kolokoghatiei estetice antice și al clasicismului care impune respectul principiilor și legilor, al întregului, sfericului, rotundului. Ca și în viziunile sale poetice

urierizate, „vulcanizate”, puse sub semnul magmaticului in-candescent, al unei adevărate *Sturm und Drang* Heliade opune *haosului, ordinea, armonia*, cu alte cuvinte, *punerea în sistem*. Evident o sistematizare determină circumscrierea unui cerc hermeneutic bine delimitat, bazat pe o constituire autarhică, intrinsecă. Așa cum universul se creează pe baza propriilor forțe, a „principiilor” luminoase, a „cereștii armonii”, a „virtuților și veseliei”, a sfintei atmosfere a „luminii celii vii” (Căderea dracilor), - totul pus sub „al lumii plan” simbolic preursit”, tot astfel universul limbii se ordonează după „natura și însușirea ei”, în așa fel ca să exprime plener gândirea: „Sistema mea, precizează Heliade în întinsa scrisoare către Negruzzi din 27 iulie 1836, a fost ca să poată cineva aduce limba în stare pe cât se poate a exprima tot ce se gândește, fie în materie fizică, fie morală, fie politică, fie religioasă. Pe drumul acesta am vrut să am povață, de se va putea, *dreptul cuvânt, armonia și energia* și sau pe catetrele să le întrebuițez, deodată, sau după întâmplări să aleg pe cea mai preferabilă și mai potrivită cu împrejurarea” (Ion Heliade Rădulescu, *Scrisori și acte*, București, 1972, p. 17).

Dreptul cuvânt îl presupune constituirea limbii după propria ei fire ca atare, „rumânirea” ei firească - așa cum au greșit, latinit, italianit... grecii, romanii, italienii, *armonia* cere ca în „această pravilă de a rumâni zicerile” să nu se uite și drepturile ei de a face excepții de la pravila și de a se feri de „asprimea întâmpinului celui urât”, iar *energia*, bazată pe dreptul cuvânt, va evita „lungimea zicerilor”, repezindu-se ca fulgerul din gură și tunând în inimile ascultătorilor.

Și Constantin Negruzzi are intenții sistematice, vorbind despre *țesătura limbii noastre* (în consens cu *structura gramaticală heliadescă*), și de tipul limbei și de „construcția limbii noastre.” În *Scrisoarea XIV (Critică)* vorbește chiar de o știință sistematică, de „adunarea” și așezarea limbii: „Dacă limba ar fi rămas precum se vede în cărțile vechi și se aude în gura poporului, și vreun om înzestrat c-o știință sistematică a limbilor rude s-ar fi apucat a o aduna și a o așeza, precum cer tipul și originea ei, negreșit că am fi scăpat de toate aceste pleonasmе, fiorituri și cacofonii”. Ne amintim la acest cel de-al doilea centenar al lui Heliade Rădulescu de finalul Cuvântării la Academia Română cu prilejul primului centenar în care se spunea că oferă, ca semn de comemorațiune, o cupă de argint din care închinase bunicul său, Tadeu, la botezul tatălui său Alexandru.

Acad. Mihai Cimpoi

NEDREPTĂȚITUL HELIADE

Într-una din scrisorile nedatate, publicate de Barbu Locusteanu în cartea sa *Ion Heliade Rădulescu. Scrisori din exil*, 1891, marele bard romantic scria cu nedisimulată (probabil!) durere și în binecunoscuta-i notă profetică: „O! Români! Români Pe Tichindeal îl lăsaserați predă șerbilor, pe Șincai, a murit cerșetor, pe G. Lazăr, a murit cu un an înainte de moarte... O Români! Din străinii ce veniți la noi toți vă amăgiri, toți vă despuiați, toți se înavușă din drepturile și patrimoniile voastre și toți vă batjocoră (...). Să nu dea Dumnezeu Românie să ajungi ca ludeea ce își ucidea profetii. Îngrășat-ai pe cei care te-au despuiat și te-au batjocorit și proscris-ai pe cei ce ți-au voit binele”. E de la sine înțeles unde băteau cuvintele scriitorului, dar tonul mesianic al

binecunoscut cu Gr. Alexandrescu, vinovat că, prin 1830, chiar din casa concitadinului său va da în vileag „taina” căsătoriei nefericite a protectorului, Călinescu scrie: „Încă de pe acum încep să bată aripile unei furtuni ce se simte că a zdruncinat toată viața căsnicia lui Heliade. Soția era geloasă și poate avea temeiurile ei, căci adversarii insinuează că poetul întreținea legături *fructuoase* (s.n.) cu alte femei. Locotenentul Zolic de la 1848 ar fi fost «fiu vitreg al lui Eliad», adică desigur nelegitim ceea ce artă infidelitate în primii ani de căsătorie”. Teama de ridicol și grija pedantă pentru imagine, firești la un om ca Heliade, care a dorit în secret chiar demnitatea cea mai înaltă în stat, sunt bine țintite și ridiculizate cu plăcere sadică de neiertătorul critic.

acestei scrisori care se regăsește de la un capăt la altul și în *Suvenirurile și impresiile unui proscris* și, pe alocuri, în *Memoires sur l'histoire de la regeneration Roumanie (1851)*, cu toate că a stârnit ironia unor „obrazе subțiri” în epocă, până la urmă a fost adoptat (fie și ca ecou) într-o măsură mai mare sau mai mică de întreaga „literatură” a exilului românesc de la 1848. În pofida acestei realități, de care „divinul critic” nu e străin nici într-un caz, pe G. Călinescu însă numai grandilocvența heliadescă pare să-l fi indispus teribil. În *Istoria literaturii române de la origini până în prezent*, deși îi recunoaște ca scriitor spiritul enciclopedic, situându-l în acest sens după Cantemir, criticul toacă mărunț și cu plăcere inconsecvențele, scăderile și păcatele omului Heliade, aducând în discuție fără nici un menajament umorile bărbatului de stat ori relațiile acestuia cu prietenii și nu în ultimul rând cu soția. Plecând, de pildă, de la conflictul

Adacadabranta scenă de la Pietroșița avându-l ca antierou pe revoluționarul răzlețit de colegi e de toată comicăria. „Eliade se răzleți de colegii săi. Găsi prudent a ocoli orașul (Târgoviștea, n.n), se abătu spre Pietroșița. Subadministratorul, care avea instrucțiuni de la noua căimăcănie reacționară din București, puse mâna pe el și-l lăsă în seama bătrânei sale mame, care-l țintui într-un bordei cu lut pe jos și cu lavițe rudimentare pe lângă pereții plini de muște și pânze pline de păienjeni. Din când în când, curioșii satului priveau pe una din micile ferestre lipite cu hârtie pe *fosta căpetenie a poponilui* (s.n.). Mai târziu bătrâna intră în bordei și, sub cuvânt că având poale lungi și minte scurtă uitase să caute armele prizonierului, cercetă banii. Fecioru-său îi trimisese vorbă că Eliade are 800.000 de ducați. Nu se găsiră asupra-i decât câteva sute de franci. A doua zi cocoana îi dădu dulceață și cafea și-l invită într-o odaie mai ca lumea.

Una din fetele ei trase misterios la o parte pe bietul șef de stat și-l invită să evadeze printr-o gaură din tavan ce da în pod și apoi în horn. Eliade nu avu nevoie să scape astfel, deoarece subadministratorul veni într-un suflet și se ploconi cu mari smerenii, numindu-l liberatorul patriei și îndemnând lumea să cadă în genunchi și să strige: «Trăiască Eliade!». Căimăcănia căzuse”.

De ironiile și privirea lucidă a *Istoriei...* criticului, Heliade nu scapă nici în exil. După ce parcă într-o doară înregistrează bârfele emigrației cu privire la numele scriitorului („derivat din Helios sau din Elia prorocul”), ori legate de celebra manta albă („a intenției de a reînvia lictorii romani”), G. Călinescu trece la înregistrarea scrupuloasă a intrigilor coloniei românești din străinătate: „că Eliade ar trăi într-un palat, că ar avea bani, că ar ține legături cu oarecine (lucrul pare adevărat; *paranteza autorului*). Stabilizat în sfârșit, în 1851, la Chios, lângă familie, pe Heliade îl întâmpină aici «cenzura și poliția unei femeigeloase și mai nebune», care la Sibiu în 1849 îngenunchea la icoană cu fetele sale (Eufrosina rămasă celibatară, o a doua Virgilia - prima fată cu acest nume murise în 1832, *n.n.* -, Sofia, Maria) și cânta cu ele în cor rugăciuni pentru ferirea bărbatului de ispitele femeilor. Ca să scape de scene, fostul caimacan rătăcește noaptea printre ruinele din Chio în care se află «curat prizonier». I se inspectează corespondența și sub toate numele sunt bănuite femei. Două ieftine brățare de lavă dăruite unor doamne devin în imaginația soției brățări de aur cu diamante. Eliade n-are nici un ban și copiii îi dau câte douăzeci de parale pe furis. Ba i se ascund și cizmele ca să nu mai poată ieși din casă”. Curat Caragiale la 16,17 ani în timpul Revoluției de la Ploiești (vezi schița „*Boborul*!”)

În ciuda bogatei fantezii românești puse peste tot la lucru în *Istoria...* sa, Călinescu își culege informațiile, în mare parte, din corespondența pașoptiștilor și a lui Ion Heliade Rădulescu însuși. De altminteri, o pleiadă de mari nume ale timpului a lăsat despre revoluție nenumărate mărturii, fie că e vorba de diferite scrieri cu caracter istoric, filozofic sau literar, fie că e vorba de corespondență, acte și fotografii. Ele alcătuiesc fără discuție un mare puzzle al configurației istorice a epocii, însă, pentru neofiti combinația acestor părți devine extrem de greu de citit, fiindcă, e bine s-o spunem, exilul românesc al primei revoluții burghezo-democratice a fost ca și exilul provocat de dictatura comunistă de peste un secol unul extrem de divizat și minat de nenumărate certuri și cabale. Sau chiar dueluri!

Mai în vârstă decât aproape toți ceilalți lideri ai revoluției, personalitate culturală de anvergură, pe deplin formată și afirmată pe plan național la 1848, intelectual burghez cu stare, acuzat tot timpul de un anume soi de conservatorism, caracter umoral și dificil, spre bătrânețe atins de o anume mizantropie, Ion Heliade Rădulescu și-a pierdut prin afixarea ostentativă a unor poze incompatibile: de părinte al patriei sau Messia în timpul evenimentelor revoluției, apoi, de martir, în exil, mai toți prietenii și colegii de idealuri din tinerețe. Singurul în care avea încredere și căruia îi făcea confidențe în deceniul șase al secolului său a fost mai tânărul Gr. Grădișteanu. Lui i se confesa și i-a destăinuit în scrisori adevărata situație a relației cu Maria Alexandrescu, soția juruită, de care a vrut să divorțeze de nenumărate ori, dar de care nu s-a despărțit în fapt niciodată. Lui i-a vorbit (nu se știe însă și cât de deschis!) despre *muza italiană* și, pe cât se pare, ultima femeie din viața sa... Deși nu aduce vorba direct în vastul său „roman” istoric despre ea, frumosul episod romantic nu-i era complet necunoscut lui G. Călinescu.

Autoare, se spune, la numai 17 ani, a volumului de poezii *L'arpa dell'Esule*, poetă total necunoscută astăzi, Grecca Ida del Carretto (n. 1834), văduvă Fusco, i-a oferit lui Heliade în exilul de la Paris, în primul an de după Revoluție, și, fluctuant, încă mult timp de-a lungul exilului, toată încercătura de feminitate și mister (umbla vorba că era fiica nerecunoscută a regelui Sardiniei, Carol Albert!) de care sufletul său zdrobit de un mare eveniment ratat avea nevoie ca de un pansament pe o rană.

Îndrăgostită de aura tumultosului bărbat pe care îl zugrăvește în versurile sale ulterioare, deopotrivă, ca pe un erou al românilor, dar și ca pe un ilustru scriitor la fel de mare ca Hugo, Ida întruchipează pentru Heliade acel tip de femeie exaltată și superioară, misterioasă și generoasă, intuitivă și înalt înțelegătoare a condiției bărbatului dedicat cauzei sfinte a emancipării poporului său. Afixându-se cu ea la Paris fără nici o precauție meschină și uitând, cel puțin la începutul legăturii, complet de Maria („căci Iisus n-a interzis celor ce-l urmau să-și părăsească familia!”), Heliade stârnește invidia (!) *in corpore* a emigrației românești din capitala Franței, care nu scapă ocazia de a cleveți răutăcios pe seama lor. Așa cum reiese din cartea lui Mircea Anghelescu, (*Cămașa lui Nessus*) - un bun cunoscător al vieții și operei lui Heliade -, primul care se referă la relația celor doi, încunoștinându-l în țară despre ea pe Ion Ghica, într-o scrisoare, este Bolintineanu, care nu va ezita deloc să o eticheteze cam grăbit drept concubinaj... Mai

subtil, scriindu-i și el aceluiși Ion Ghica, Alecsandri se arată de-a dreptul scandalizat de faptul că cei doi se afișează în public, „tot timpul și peste tot, ca două suflete în durere, devorate de nevoi stringente”. Răutăcios de-a dreptul mai la vale, poetul pretinde în scrisoarea cu pricina că năbădăioasa contesă Delcarreto i-ar fi sucit capul lui Heliade compunându-i un număr de ode la care el i-a răspuns deja prin arzătoare strofe valah-italiene. „Și mulți dintre compatrioții noștri, se plânge el vexat smolitului armân, se înclină în fața lor cum în fața imaginii îndurerate a lui Romeo și Julieta. Ea, femeia misterioasă, el,...este El”. Să spunem că, necăsătorit la acea vreme, Alecsandri, care o adusesse/urmase și el la Paris pe Elena Negri, nu cunoștea, ce e drept, încă rigorile draconicului contract social. Inspiratoarea atâtor versuri de reală simțite, Mărgărita (Maria Cantacuzino), soția prietenului său Alexandru Cantacuzino, drept recunoștință îl va părăsi fără strângere de inimă, într-o zi preferând să-l urmeze în exil, la Palermo, pe mai „neajutoratul” Bălcescu. După moartea acestuia (vezi Elena Vulcănescu, *București-Paris via Mircești*), frumoasa femeie în loc să se întoarcă la el, cum i-ar fi plăcut, se atașează tocmai de pictorul Puvis de Chavannes (cu care se și mărită), artist ce o va immortaliza mai târziu în seria de compoziții alegorice ce împodobesc *Panteonul* și ar trebui să ne gândim la toți orgoliul (*Sfânta Geneveva procurând hrană Parisului asediat și Sfânta Geneveva veghind asupra Parisului adormit*). Combinat de prin 1856 cu Paulina Lucasievici, o femeie simplă (menajera hanului Novacovski de la Târgu Frumos) cu care se va căsători oficial abia peste 20 de ani, ca o răzbunare poate a cuvântului aruncat prea ușor în vânt, Alecsandri ajunge să trăiască cu ea spre sfârșitul vieții exact povestea imaginată de Gide în *L'Immoraliste* unde Michele își lasă consoarta (pe Marceline) să moară pur și simplu, fiindcă ajunsese *un chose abîmée*.

Și fiindcă a venit vorba despre Bălcescu, fost elev al lui Heliade, și adversar după 1848, se știe bine că cel mai intransigent caracter al Revoluției s-a lăsat nu o dată, în goana timpului neîndurător cu el, ispitit de misterul feminin. Un motiv suficient pentru a nu ridica piatra, mai ales el, asupra propriului învățător. Se știe că dintr-o relație cu Alexandra Florescu, o femeie provenind dintr-o veche familie boierească, Bălcescu a avut un fiu născut în mai 1848, un copil niciodată recunoscut: viitorul poet și critic Bonifaciu Florescu. Ce se cunoaște mai puțin sau deloc însă, este legătura istoricului la Paris și Londra, în timpul revoluției franceze, cu actrița

franceză de origine elvețiană Rachel (Elisabeth Rachel Felix), artistă mult lăudată de Alfred de Musset (*Melanges de litterature*) pentru sacra scânteie a unui mare talent ce a făcut din ea poate cea mai celebră actriță a secolului său. Aceeași nevoie de perfecțiune și mister feminin și aceeași ardoare bărbătească a convingerilor politice i-au împins pe cei doi, cum poate pe Ida și Heliade, unul în brațele celuilalt. O statueta din bronz a artistei (*Mademoiselle Rachel*), executată în 1848 de sculptorul și medalistul Jean-Auguste Barre, înfățișând-o în chip de Phedra, în picioare, cu numele RACHEL săpat în baseboard-ul lucrării, poate fi admirată astăzi în Muzeul Luvru. Se mai spune despre ea că a arbitrat din umbră a doua provocare la duel făcută de Bălcescu lui Christian Tell (și el înamorat de tragediană) la Paris, precum și că a fost amanta lui Theophile Gautier. Mulți o consideră modelul *Marianne(ei)* lui Delacroix, simbolul Franței libere și revoluționare, însă aici s-a produs o confuzie, datorată împrejurării că Jeane- Auguste Barre este într-adevăr autorul unei medalii cu chipul lui Rachel tratând același subiect. Altminteri, în 1830, când a fost executat tabloul lui Delacroix, Eliza Felix (Rachel), născută în 1821 la Mumph, Argovie, Elveția, nu avea mai mult de 9 ani!

Fără mari prieteni cum a avut norocul să aibă adversarul său neîmpăcat, C.A. Rosetti, pentru care pictorul Rosenthal a preferat să se sinucidă în 1851, la Budapesta, decât să îl trădeze, Ion Heliade Rădulescu este pașoptistul care a îndurat cel mai umilitor și cel mai lung exil: nouă ani. El l-a transformat fundamental ca om și ca artist, într-o perioadă când ar fi avut nevoie de stabilitate și liniște pentru a-și desăvârși opera. Scrise în corsetul unor relații familiale deteriorate, *Memoriile sale vorbesc*, ca și *Suvenirurile și impresiile unui proscris*, aproape exclusiv despre regenerarea patriei române și despre un Eliade într-o poziție și misiune oficială mai mult decât despre tumultoasa viață interioară a unui om cu înălțările, căderile și păcatele sale. Or, tocmai această notă de artificiu a displăcut unui Călinescu și altora care l-au judecat cu asprime și chiar l-au nedreptățit. Ca un paradox, acuzându-l de poza grandilocventă și profetică, se pare că mai toți exegeții lui Heliade au făcut greșeala de a-l fixa atât de durabil într-o atare ipostază, încât, atunci când se întâmplă ca analiza să dea nas în nas pur și simplu cu omul, lui Heliade i se pretinde obligatoriu să rămână tot în rol de Messia, desfăcut adică de tot ce înseamnă fruct al pământului.

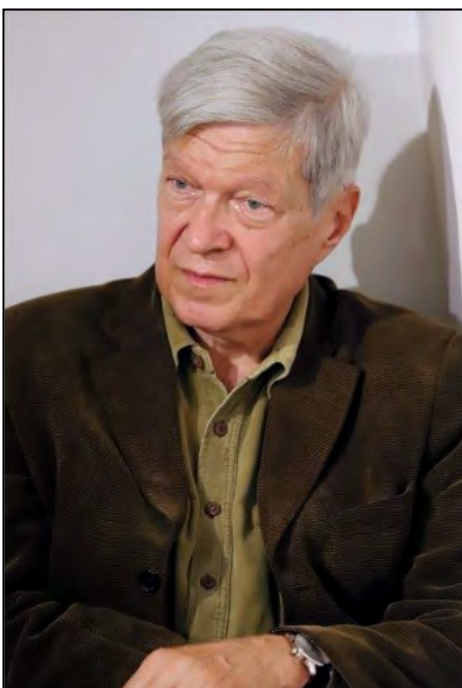
Ștefan Ion Ghilimescu

REMEMBER

MIRCEA ANGHELESCU Promovarea culturii românești în lume

O voce distinctă în peisajul literaturii noastre. Se naște în București, pe 12 martie 1941, unde urmează cursurile primare, gimnaziale și liceale. Cercetător, critic și istoric literar, filolog, paleograf, specialist în literatura comparată. Publică studii, conici, eseuri, dialoguri ce constituie o frescă, un punct de vedere de luat în seamă.

Câteva date biografice sunt necesar. Absolvent al Facultății de Filologie, secția arabă-română, a Universității din București (1962) unde își va lua și doctoratul (1970), dedicându-se mai ales perioadei preromantice a literaturii române. Activitatea profesională o desfășoară mai întâi ca profesori la Urziceni (1962 – 1963), apoi paleograf în cadrul Secției manuscrise, a Bibliotecii Centrale de Stat (1963 – 1967), azi Biblioteca Națională a României, secretar științific al Societății de Științe Filologice, secretar de redacție al revistei „Limbă și literatură” (1964 – 1971). Se transferă la Institutul de Istorie și Teorie Literară „G. Călinescu” al Academiei Române (1971-1994) ca cercetător științific principal, apoi secretar științific, director adjunct și cu delegație. Este și redactor șef al revistei în limbi străine a

Academiei „Synthesis”(1990 – 1998) de literatură comparată. Vicepreședinte al Fundației Culturale Române (1994-2003), devenită apoi Institutul Cultural Român și director al Editurii Fundației (1995-1997), având contribuții importante la promovarea culturii românești în lume. Din 1991 se dedică învățământului universitar: profesor asociat la Universitatea din Sibiu (1991 – 1992) apoi la cea din Capitală, pe care a absolvit-o: conferențiar (1992), profesor

(1994), șeful catedrei de Istoria literaturii române (2000-2007). Stagii profesionale în străinătate: SUA (1981), Franța (Paris, 1997-1999, unde este lector de literatură și cultură română), Germania (2000).

De asemenea, participă la diferite congrese internaționale: Paris, Avignon, Dijon (Franța), Viena, Salzburg (Austria), Berlin, Freiburg (Germania), Roma, Veneția, Milano (Italia), Moscova (Rusia), Madrid (Spania), Sofia (Bulgaria), Belgrad, Novi Sad (Serbia).

Conferențiază la diverse universități din Elveția (Geneva), Germania (Berlin), SUA (Washington, Indiana), Madrid (Spania), Damasc (Siria).

Debut publicistic la „Contemporanul” (1961) urmat de colaborări la: „Gazeta literară”, „România literară”, „Luceafărul”, „Limbă și literatură”, „Limba noastră”, „Revista de istorie și teorie literară”, „Synthesis”, „Adevărul literar și artistic”, „Observatorul cultural”, „Revue roumaine d’études littéraires”, „Revue de littérature comparée” (Franța); „Revista de filologie romanica” (Spania) Debut în volum cu: „Corespondența lui Barbu Delavrancea” (1967) și „Preromantismul românesc” (București, Editura Minerva, 1971) urmat de lucrări de sinteză, istorie literară, literatură de călătorie, sau cele ce fac o radiografiere a experienței carcerale „Poarta neagră. Scriitorii și închisoarea” (2013).

Dintre volumele sale: *Corespondența lui Barbu Delavrancea*, București, Biblioteca Centrală de Stat, 1967; *Preromantismul românesc*, București, Editura Minerva, 1971; *Introducere în opera lui Grigore Alexandrescu*, București, Editura Minerva, 1973; *Literatura română și Orientul*, București, Editura Minerva, 1975; *Scriitori și curente*, București, Editura Eminescu, 1982; *Lectura operei*, București, Editura Cartea Românească, 1986; *Introducere în opera lui Petre Ispirescu*, București, Editura Minerva, 1987; *Ion Heliade Rădulescu - o biografie a omului și a operei*, București, Editura Minerva, 1987; *Textul și realitatea*, București, Editura Eminescu, 1988; *Clasicii noștri*, București, Editura Eminescu, 1996; *Cămașa lui Nessus. Eseuri despre exil*, 2000; *Echilibrul între antiteze. Heliade – o biografie*, București, Editura Univers enciclopedic, 2001; *Literatura română - Dicționar de opere*, (coordonator), 2003; *Literatură și biografie*, București, Editura Universal Dalsi, 2005; *Mistificațiuni – Falsuri, farse, apocrife, pastișe,*

pseudonime și alte mistificații în literatură, 2008; *Poarta neagră. Scriitorii și închisoarea*, București, Editura Cartea Românească, 2013; *Lina de aur. Călători și călătorii în literatura română*, București, Editura Cartea Românească, 2015.

Primește numeroase premii pentru strădaniile sale: al Uniunii Scriitorilor pentru ediții critice (1983, 2015, 2021); al Academiei Române, pentru istorie literară (1986); Opera Omnia al Filialei București de Critică, Eseistică, Istorie Literară a Uniunii Scriitorilor din România (2015).

Distins cu Ordinul Național „Serviciul Credincios în grad de Ofițer”, „pentru realizări artistice remarcabile și pentru promovarea culturii, de Ziua Națională a României”.

Iată de ce trecerea în neființă, după o viață dedicată spiritualității românești, a distinsului intelectual (23 aprilie 2022), profesor a multor generații, cel care a contribuit la impunerea zestrei culturale a românilor în varii spații, este o mare pierdere.

Victor Petrescu

TABLETĂ DE SCRITOR

O noapte pe ruinele Târgoviștii ION HELIADE RĂDULESCU

Soarele după dealuri mai strălucește încă,
Razele-i rubinoase vestesc al lui apus,
Și seara, pânditoare subt fiecare stâncă,
Cu-ncet și-ntinde umbra cutezătoare-n sus.

Muntele al său creștet și-nalță și privește
Linul cobor al zilei, tainicul ei sfințit,
Și raza cea din urmă pe fruntea lui izbește,
Ce mândră ține față cu cerul cel rușit.

Vântul de seară suflă și frunza-nfiorează,
Roua seninul varsă verdeța renviind;
Dealurile-n cunună câmpia-ncorunează
Și râul p-a lui cale șoptește șărpuind.

P-a dealului sprânceană, pe fruntea-i cea râpoasă,
O cetățuie veche, lăcaș religios,
Păstrează suvenirea d-o noapte sângeroasă
Ce mult s-aseamnă cu sânu-mi cel noptos.

Astfel într-al meu suflet se nalț-a mea credință,
P-a patimilor râpă ca monument s-a pus
Și-mi ține șovăinda, clătita mea ființă
L-a vieții-mi viforoase prea liniștit apus.

Soarele-acum sfințește și noaptea naintează,
Cu-ncetu-și cârmuiește carul cel aburos;
Mii de lumini în preajmă-i, pe frunte-i schinteiază,
Ș-acuma își întinde vălul de abanos.

Ochii-mi în mărmurire se uită la vecie,
Din stea în stea se plimbă, în orice stea citesc;
Sufletu-mi s-aripează și zboară în tărie,
Se scaldă în lumina eterului ceresc.

D-acolo se întoarce și-în sânu-mi se așază –
Tăcere, întunec în preajma mea domnesc!
Natura toată doarme, ființa-mi privighează
Dasupra pe ruine mormântul strămoșesc.

Un rece vânt se simte c-a morții răsuflare,
Pe piatra cea-nverzită șiuieră trecător:
Ca viața se răvarsă o mută-nfioreare,
Pustiul se însuflă d-un duh încântător.

Tot este viu în preajmă-mi: frunza pe zid șoptește,
larba pe mușchi întrebă: "Aici cine m-a pus?"

Zidul ca o fantomă dasupra-mi se lățește,
Ca uriaș la spate-mi turnul se nalț-n sus.

La locul lor stau toate, ca moartea neclintite,
Gata să năvălească; umbrele mă-ncongiur,
Trec și retrec, se primblă asupra-mi pironite;
Pasări de noapte, cobe fâlfaie împrejur.

.....
Eu n-am venit, o, umbre, să turbur pacea noastră,
Ființa-mi rătăcită aleargă între voi;
Este și-a mea odihnă sălășluirea voastră:
Eu sânt însumi o umbră împinsă de nevoi.

Sânt de al vostru sânge, brațu-mi nu se armează
D-acea armă slăvită ce voi ați mânuit;

Muza-mi a voastre fapte la umbră cercetează
Ș-a voastră pomenire pana-mi a consfințit.

Eu cânt în miezul nopții a voastre biruințe,
Eu pe mormântul vostru laure împletesc;
Izbânzi, fapte viteje, războinice dorințe
Recomandez eu lumii, l-ai voștri fii vestesc.

Câmpia îmi arată slăvitele războaie
Și câte biruințe pe dealuri s-au sărbăt;
Râul în treacăt spune ca cât sânge șiroaie
În vremele trecute unda-i a purpurat.

Aci îmi stau de față eroii Rumâniei
Din Câmpulung, din Argeș, din Iaș, din București,
De la Traian și Negru, martiri ai vitejiei,
Până la împilarea trufiei strămoșești.

Ici glasul: Radu Negru! peste Carpați răsună;
Viteazu-și pune tronul în locul strămoșesc;
Orice rumân în preajmă-i subt steagu-i se adună
Ș-își apără pământul cu braț, duh rumânesc.

În capul unei armii Mircea viteaz răcnește,
Însuflă bărbăția rumânilor soldați;
A lui Murat trufie învingător smerește,
Și locul este slobod din Istru la Carpați.

Balcanul până-n poale-i văzu pe fiii Lunei
Bătuți, goniți, nemernici, scăpare a căta;
Dunărea este martur de prețul al cununei
Ce fiii Rumâniei știură a lua.

D-aici văz în Moldova toată slava romană
A renvia subt Ștefan și ai vechimii ani
Iarăși a se întoarce; a vitejiei hrană
Subt el îmbărbătează a-nvinge pe tirani.

P-a Neamțului cetate eu văz o eroină,
Moldoveană în toate, spartană l-al său dor,
Certând nemernicia la moldovean streină,
Zicându-i ca să moară ori vie-nvingător.

Aci Mihai cel Mare deșteaptă bărbăția,
Steagurile destinate slobode fâlfâiesc;
Subt dânsule el cheamă pe toată Rumânia,
Și trâmbița răsună, vitejii se-nmulțesc.

Buzeștii comandează, tătarilor e spaimă,
Hanul l-a lor picioare mușcă țărâna jos
Calofirescul arde d-a lor vitează faimă,
Și brațul lui împumnă fierul și mai vânos.

De glasul cel războinic altarul se despică,
Din sânu-i vitejia e foc mistuitor.
Farcaș într-însul arde, sfânt crucea sa ridică:
E comandir de arme, păstor răzbunător.

Pașa cu barba lungă spre fugă comandează,
Fierosul Manaf pierde orice curaj barbar;

Arabul beat de sânge în lanț acum turbează;
E plin câmpul bătăii de cruntul ianicear.

Dunărea e mormântul taberii musulmane,
Crucea în triumf zboară, Hristos e răzbunat;
Rumânul este spaimă trufiei otomane:
Cel hotărât la cruce în veci a triumfat.

Preste Carpați acuma vulturul rumân zboară,
D-aicea spre Moldova își ia falnicul zbor:
Două capete are, cu patru ochi măsoară,
E-n toată Rumânia acum poruncitor.

O, ziduri! rămășiță din slava strămoșască!
O, turn! de unde ochiul de mii de ori văzu
Biruința să zboare p-oștirea rumânească,
În muta voastră șoptă câte-mi vorbiți acu!

Mușchiul acesta verde ce vremea-l grămădește,
Aste ierburi sălbatici ce în pustiuri cresc,
La inima gemândă sânt laure ce crește,
Deșteaptă bărbăția; din ochi robii vorbesc.

Vitejilor războinici! frunza când vă suspină
Și când astupat geme vântul pân boltituri,
Este al vostru nume ce ca o undă lină
Murmuie, se strecoară pân aste crăpături.

Dar ce glas întrerupe astă tăcere sfântă!
E glasul cucuvaii ce plânge al său dor.
Asta este poetul? p-al vostru mormânt cântă
Acest fiu al pustii?... O, glas preacobitor!

Ce-mi spui d-a noastră soartă? vaietul ce nu-ți tace?
Ca ce fel de restriște? ca ce fel de nevoi?
Corbul nu este vultur? ce nu mă lași în pace?
Plângi numai pentru tine, nu plânge pentru noi!

Fatala presimțire acum mă părăsește,
Dar vai! eu ca și tine sânt slab, neputincios;
Glasu-mi nu-mbărbătează, poate și el cobește,
Sau plânge slava veche, și plânge dureros.

Ss! Clopotul s-aude! E ceasul după urmă?
Îngerul pocăinții cu ast d-aramă glas
Cheamă la rugăciune pe rătăcita turmă.
Natura se deșteaptă, visurile mă las.

Rușaste răsăritul, muntele rubinează,
Îngânat pântre aburi dealurile verzesc;
Râul adapă câmpul ce roua însmălțează,
Răcoarea dă viață și stelile albesc.

Turme, cai, dobitoace la apă se coboară,
Clopote bat, se scutur, cu-al dimineții zvon;
La vâjâitul morii undele se-nfășoară,
Deschis e ochiul zilei acum pe orizon.

CASA VĂCĂREȘTILOR

Dintre toate locurile unde au viețuit poeți, Văcăreștii din Dâmbovița duc mai mult cu ei semnul unei ursite și vraja unei amintiri.

Familia din care scobor eu a fost familia intelectuală cu deosebire a României de odinioară. Veac de veac, Văcăreștii și-au trecut unul altuia făclia unei minunate culturi și a unei neobosite râvne pentru treburile sufletului. Ei înălțau ca o cetate în calea

domnitorilor fanarioți, faloși de pregătirea minții lor, dovada lucrătoare și vie a puterii unei gândiri care, la acești boieri băștinași din moși strămoși și iubitori de țară cu aprindere, mărturisea tăria neînfrântă a rasei față de străinul dușman. Rar să se mai găsească o priveliște care să răspundă în aceeași măsură ca Văcăreștii la chemarea între noi a acestor fețe înalte. Ele găsesc zarea literaturii și a istoriei cu o gingășie tot așa de sigură ca

și coastele îmbrăcate în lumină și decorul cu linii virgiliene în care s-au scurs un mare număr din zilele lor.

Ciudată soartă soarta Văcăreștilor, neconținut în furtună, pe câmpurile de luptă sau aiurea! Pătrașcu e știut că a omorât în nenumărate ciocniri atâția Turci câte zile are anul, ceea ce i-a îngăduit să-și închine sabia la toți sfinții calendarului. Alți doi au pierit mucenici pentru credință și țară la Constantinopol, Neagoe cel dintâi, iar lenache Văcărescu în același timp cu ruda și prietenul lui, Constantin Brâncoveanu.

Enăchiță Văcărescu duce bătălii crâncene împotriva jugului Fanarioților. E un nationalist

dintre cei mai neîncovoiați. Bunicul meu Iancu Văcărescu era un mădular vorbăreț și zgomotos al Divanurilor ad-hoc. Marea prietenie care lega pe Eliade Rădulescu de bunicul meu, pentru care avea o evlavie înduioșată și o recunoștință nemărginită, a sfârșit rău, datorită vestitei certe zise a lui u scurt. Cu hohote de plâns cerea Eliade Rădulescu, îmi povestea tata, să se împace cu Iancu Văcărescu. Dar în ce privește cumplita vocală, așijderea caprelor lui La Fontaine, nici unul nici celălalt nu se învoiră să dea înapoi. U rămase scurt pentru unul și lung pentru celălalt. Bunicul meu răgea de furie. Eliade făcea gură. La moartea lui Iancu Văcărescu, Eliade Rădulescu a rostit în genunchi înaintea sicriului o cuvântare de îngropăciune în felul lui Bossuet, care rămâne una din capodoperele literaturii noastre.

Lirismul e bățios și făptuitor prin definiție. Poetul nu e liniștit și visător decât în timpul actului concret al compoziției. Dar înainte și după!... Prietena mea, contesa de Noailles, era cu totul de această părere și o întrupa ca o pildă. De aceea a fost atât de izbită de observația făcută de d-1 N. Iorga, că o parte din inspirație îi venea de la Văcărești, de-al căror sânge avea în vine. Atunci a scris și mi-a închinat bucata ei, „Străbunii”, alcătuită anume pentru țara noastră.

Dulci trebuia să le fie acestor Văcărești frământați și frământători, cari stârneau idei și mișcări, iar prin marea cultură generală mergeau înaintea vremii lor, dulci trebuia să le fie ceasurile petrecute în fața zâmbetului

liniștit al acestei văi, care se umflă pe alocuri ca un sân frumos ridicat de un suspin! Cadrul de idilă se întregeste aici cu istoria, în timp ce ochiul aleargă peste livezile de pruni suitoare și câmpurile de porumb despletit și războinic aidoma unei Valkirii, îndărătul nostru se încovoiaie arcurile care duc la bolțile tainice ale unei săli mari îngropate. Ceva mai departe, la capătul unor alei mărginite de flori și de copaci, printre ramuri care caută să o ascundă privirii, se deschide o poartă de triumf, care arată steme pe jumătate măcinate și un brâu în culoarea trandafirului și a cenușei. Să facem cale întoarsă și să dăm la o parte crăcile...

O vale pe care o urmează cu credință un râu, în care se răsfrâng anini și sălcii, ajunge la niște pădurici împrăștiate; fiecare parcă își are locul hotărât în văzduhul mirat, în depărtare se deo-sebește îndoitura albăstrie a Carpaților. Pe cei dintâi contraforți ai lor se zărește biserica Mănăstirii Dealului. Mai jos, scânteiază niște cupole. E Târgoviștea, orașul voevozilor de odinioară. Un parc vechiu împresoară casa de astăzi a Văcăreștilor, care a fost clădită de tatăl meu, Ioan Văcărescu. De la plecarea lui dintre noi, îngrijirile stăruitoare ale sorii și cumnatului meu, colonelul M. Caribol, au știut să păstreze acestui minunat parc trăsăturile lui romantice. El a fost desenat de un grădinar al Regelui Carol I, pe care Suveranul a binevoit să-l împrumute în acest scop. Era fostul grădinar în Mexic al împăratului Maximilian și a fost de față la împușcarea nefericitului cap încoronat.

Astăzi, când suntem martori ai cultului mișcător și luminat pe care învățații și tinerimea noastră îl închină reînvierii trecutului, Văcăreștii mi se pare că trebuie să-i atragă puternic. Acest castel, ale cărui ruine le vedem dăinuind sub desigurii de verdeață, venea din 1584. El a fost zidit sub domnia lui Petru Cercel în același timp cu biserica, pe care a urmat-o în secolul al XVIII-lea o a doua și mai târziu o a treia. Ea se află pe locul unde se

ridica altarul celorlalte locașuri sfinte. Văcărescul întâiul ziditor în aceste locuri, se numea Pătrașcu. El era finul lui Pătrașcu Voievod și chipul lui de războinic zvăpăiat stătea pe zidurile Mitropoliei din Târgoviște, al cărui ctitor a fost.

Dar să ne întoarcem la Văcărești și la vedeniile pe care ni le recheamă. O strălucită sală, pe care secole s-au silit s-o scufunde sub pământ, mai vorbește între noi de luxul și măreția castelului. Picioare uriașe de zidărie sprijină bolțile păstrate până la noi într-o stare desăvârșită. S-ar putea face prinsoare că Petru Cercel și-a sunat în această sală, despre care țărani noștri povestesc atâtea legende, vestita lui sculă de la ureche. Poate că, întâii veniți la noi din neamul lor, cavalerii francezi trimiși în Polonia de Caterina de Medicis și cari au strălucit!a curtea lui Henric al III-lea, s-au abătut pe aici din Târgoviște sau au poposit, în drum spre ea.

Ceea ce ne privește însă de aproape sunt poezii. Câți nu trec prin Văcărești, de la Cîrlova, mort tânăr, la Grigore Alexandrescu și Eliade Rădulescu, ca să încheiem cu G. Crețianu. Acesta din urmă trăia zile pline de încântare cu ochii la priveliștea atât de românească așternută la poalele dealurilor noastre. Grigore Alexandrescu și Eliade Rădulescu au fost prietenii însuflețiți și mesenii credincioși ai bunicului meu Iancu Văcărescu, zis pe vremea lui „Părintele poeziei române”. La Văcărești a scris el poema vestită, ajunsă clasică, numită „Primăvara amorului”, și tot la Văcărești a lucrat la tălmăcirea lui „Britannicus” de Racine. Elenist de seamă și căutător de ritmuri și de prozodie, Iancu Văcărescu și-a dat osteneala fără asemănare ca să redea mlădierea și muzica versului racinian, a cărei iubire a pătruns astfel în mine prin moștenire, încercarea era îndrăzneată și semănată de stânci, de care nu o dată traducătorul s-a ciocnit. Dar în întregul ei, ce lucrare de conștiință, de fericită armonie și de bărbăție!

Ea înseamnă o dată și e, în același timp, o treaptă în legăturile noastre cu Franța, peste care nu se poate trece așa de ușor. Marele Enăchiță Văcărescu, mare pentru coborâtorii lui precum a fost și în templul culturii românești, a trăit îndelung la Văcărești înainte să pornească în numeroasele lui călătorii, de bunăvoie sau de silă, pe la Curțile Europei, unde îl vedem fără încetare, slujitor pătimaș al neamului și țării, uimind pe toți cei cari îl cunoșteau, prin vioiciunea și întinderea erudiției. Enăchiță Văcărescu venea la țară ca să regăsească amintirile unei copilării fericite lângă tatăl și unchiul lui, Constantin Văcărescu, care și-a servit și el țara, dăruind în 1726 Domnitorului Nicolae Mavrocordat pământul Văcăreștilor așezat chiar la porțile Capitalei și unde domnitorul a ridicat vestita și mândra mănăstire care ne poartă numele.

Plin de iubirea fierbinte de neam care a însuflețit totdeauna pe Văcărești, prins de munca aproape peste puterile unui om a gramaticii române, cea dintâi între toate și unul din multele lui drepturi la nemurire, aici, la umbra Văcăreștilor, și-a alcătuit Enăchiță Văcărescu atât de cunoscutul testament:

„Urmașilor mei Văcărești!

Las voă moștenire:

Creșterea limbei românești

Ș-a patriei cinstire.

Să fi prevăzut scriind aceste rânduri, o trădare în viitor, în care privirea lui descoperă și, poate, crea poezi? Trecând printre pereții de frunză pe unde mi s-au desfășurat copilăria și tinerețea, împresurată de umbrele dragi ale căror nume nu le rostesc decât cu o evlavioasă supunere, mă întreb de multe ori dacă nu sunt pentru ele o străină și, cu toate că sunt din sângele lor și mândra peste orice închipuire, această întrebare mă năvălește, dar, măr-turisesc, spre liniștea mea.

Mi-aduc aminte deodată că strămoșii mei cântăreți aveau pentru poezia care izvorăște din poporul român o deosebită evlavie.

Iată ce spune despre ei în această privință marele și limpedele prozator Al. Odobescu, istoricul melodios și învățat al poezilor familiei noastre: „Să nu ne înșelăm însă a crede că numai prin nimeritele lor imitațiuni de limbă și formele antice Văcăreștii au câștigat un titlu nepieritor de onoare în literile românești; spirite cultivate și hrăni-te cu studii străine adânci și serioase, ei avură însă inimi cu totul române; inspirațiunile lor sunt mai totdeauna curat naționale; mu-za lor spicua pe câmpiile țării și limba română, în copilăreasca ei frăgezime, le vărsă în veci cu îmbilșugare, comorile grațiilor sale”.

Unui cântec popular îi și datorează Enăchiță Văcărescu fermecătoarea: „Amărată turturea”, scrisă cu prilejul morții uneia din soțiile lui. El s-a căsătorit de trei ori, ceea ce nu l-a împiedicat să fie la fiecare din văduviile lui, un vădud desăvârșit și deopotrivă de nemângâiat.

Enăchiță Văcărescu, boier puternic și bogat, cu sufletul nuanțat, cu darul de vorbă ademenitor și subțire, își purta de-a lungul coastelor de la Văcărești veșmintele scânteietoare și mărețe ca și visurile lui. La fel cu noi, el vedea pășunile înzăpezite de turme de oi, izvorul repede, câmpiile pline de pace, poleiala mișcătoare a lanurilor de grâu. La fel cu noi, el asculta pe cioban plimbându-și cântecul fluierului din văi pe coaste, pe femeile cu lungi cosițe sub maramele de culoarea chihlimbarului depănând mai departe, pe când își înălbesc pânzele la gârlă, veșnica doină a neamului, pe care nimic n-o poate sfărâma.

Umbre învăpăiate, fiți iertătoare, căci, umilă și tremurătoare înaintea voastră, urmașa care v-a înșelat dorințele a scos din inimile acestor ciobani și femei „Rapsodul Dâmboviței”, care, ea o știe, va trăi atât cât lirismul și frumusețea, adică veșnic.

(Din limba franceză de Emanoil Bucuța)

Din volumul: Ștefania Rujan, Victor Petrescu. „*Elena Văcărescu și spiritualitatea europeană a românilor*”, Târgoviște, Editura Domino, 2008, p. 145-150

TINERE CONDEIE

CUNUNA DE VISE

1

Vreau să îmi strecor degetele peste cotloanele unor noi cărți în care se adăpostesc povești,
Uitând de stiloul ce îmi îngreuna mâna, uitând de ceva ce odată a fost al meu.
Vreau să găsesc mesaje la început de carte, dinainte de cuprins,
Dedicații ce se ascund timid
Printre toate acele promisiuni ce nu se vor sfârși vreodată.
Iubesc ploaia, dar uite, picurii dansează pe ferestre,
Își găsesc un rost în viață, fac artă în privirile cuiva,
Oare aici nu-i vorba de ochii celui care admiră?
Vreau să îți strecor un polaroid într-o scrisoare,
Unul cu zâmbetul ce alteori îți ataca sufletul cu blândețe,
Să privim spre ceva ce odată părea „acasă”.
Vreau poeme să îmi scrii, să aud cum pulsul pe hârtie-ți spune ce va rămâne,
Sau ce se va risipi precum nisipul în clepsidră.
Vreau să simt cum în parfumul hainelor tale parca au înflorit sentimente,
Ce vor căuta noi începuturi,
dincolo de toate acele regrete.

2

Am admirat poezii în ochii tăi profunzi,
de parcă metafore se ascundeau în ei,
Mi-ai citit un fragment din cartea ta preferată în mijlocul nopții,
Hm, nu-i așa că pare clișeic?
Atunci când luna ne supraveghea,
Mi-ai zâmbit timid,
Dar ochii noștri îndrăzneți deja erau scufundați în euforia viselor
Și știi, oare, câte declarații n-au fost mărturisite sub privirile ei?
Am vorbit despre existența noastră, cum suflete își împărțeau viața,
îndoieli ne surâdeau tainic,
Totuși, ce rost au toate,
Când frumosul e în ochii noștri, iar noi nu-l vedem?
Știai ca iubesc stelele, așa că ai decis să (ne) scriem povestea în ele.
Și dacă noi toți am fost făcuți din praful lor?
Uneori mă întreb de ce nu privesc mai des bolta cerească,
Când un tablou ravisant așteaptă să ne admirăm reciproc?
Totuși, ce naivi suntem,
căutăm fericirea, alergăm orbește după ea,
Dar nu știm să ne ridicăm privirea,
sau să ne demonstrăm iubirea.
Așteptăm ca timpul să se scurgă în clepsidra vieții,
Să ne luăm rămas bun, la apariția dimineții,
Și să sperăm cu dor în artere că ne vom revedea,
Sau... să admirăm în mod fantasmagoric cerul, acoperișul tuturor,
Sperând ca o steluță, în cinstea noastră, va cădea.

Maria Dojană,

Elevă a Colegiului Național Pedagogic
„Constantin Cantacuzino” Târgoviște

Principala bibliotecă publică a județului pune la dispoziția utilizatorilor un vast fond documentar: cărți, periodice, audio-video și non-publicații. Instituția servește interesele de informare, studiu, lectură, educație și recreere ale utilizatorilor din municipiul Târgoviște și întreg județul Dâmbovița, asigurând accesul nediscriminatoriu la propriile fonduri.

STRUCTURA BIBLIOTECII:

- Serviciul Relații cu publicul, animație culturală și informare bibliografică
- Compartiment Dezvoltare, evidență, prelucrarea colecțiilor
- Compartiment Coordonare metodică și formare
- Compartiment IT
- Compartiment Financiar-contabil, resurse umane, juridic și administrativ

**Secția de Împrumut pentru Adulți
„Mircea Horia Simionescu”**

– Pune la dispoziția utilizatorilor un fond documentar cu caracter enciclopedic;

- Permite accesul liber la raft;
- Practică împrumutul la domiciliu;
- Organizează rafturi tematice de recomandare și prezentare a ultimelor noutăți intrate în colecțiile bibliotecii.

Tel. 0732 100 453

**Secția Periodice-Legislație / Informare bibliografică
„Elena Văcărescu”**

– Pune la dispoziția utilizatorilor un fond de volume cuprinzând periodice românești și străine din anul 1965 până în prezent. Oferă:

- colecțiile complete ale mai multor publicații periodice;
- consultarea ziarelor și revistelor în sală de lectură;
- acces la baza de date de legislație Lex Navigator;
- consultarea Monitorului Oficial on-line, a colecției de legi, anualelor bibliografice și statistice;
- imprimarea documentelor legislative.

Tel. 0736 652 305

Secția Colecții Speciale „Constantin Cantacuzino”

– Pune la dispoziția utilizatorilor un bogat fond de documente vechi, rare, bibliofile.

– Fondul secției este compus din: carte veche românească și străină; carte cu însemnări manuscrise; fondul scriitorilor dâmbovițeni; colecția de manuscrise literare românești; ediții bibliofile românești și străine; exlibrisuri; colecția de cartofilie; microfilme (ale revistelor și ziarelor apărute de-a lungul anilor în limitele geografice ale județului Dâmbovița);

– Condiții de studiu în sală special amenajată.

Tel. 0732 100 454

Secția Multimedia-Internet „Nicolae Grigorescu”

– Pune la dispoziția utilizatorilor un fond de carte din domeniul artelor, precum și documente multimedia (CD-uri, DVD-uri, discuri, casete audio și cărți Daisy pentru persoanele cu deficiențe de vedere);

– Oferă:

- acces gratuit la Internet;
- vizionări de filme artistice, documentare, desene animate;
- redactare, imprimare și scanare de documente;
- acces la soft-uri educative și cursuri de învățare a limbilor străine.

Tel. 0730 022 327

**Centrul de informare comunitară și europeană –
Europe Direct Târgoviște**

– acces la informații, consultanță privind legislația, politicile, programele de finanțare ale UE la sediu și prin intermediul site-ului www.edtargoviste.ro;

– posibilitatea cetățenilor de a comunica instituțiilor U.E. reacțiile lor sub forma unor întrebări, opinii și sugestii;

– calculatoare cu acces gratuit la Internet;

– acces liber la publicații gratuite;

– informații OSIM;

– informații culturale.

Tel: 0345100581;

Fax: 0345100582.

**Secția Carte Tehnico-Științifică
„Nicolae Ciorănescu”**

– Pune la dispoziția utilizatorilor un fond de carte din domeniile: informatică, inginerie, medicină, construcții, industrii, agricultură, știință, economie;

– Permite accesul liber la raft;

– Practică împrumutul la domiciliu.

Tel. 0736 652 303

Secția Carte în Limbi Străine

– Pune la dispoziția utilizatorilor un fond documentar în limbile: franceză, engleză, spaniolă, italiană, bulgară, rusă, germană, din toate domeniile cunoașterii;

– Practică împrumutul la domiciliu.

Tel. 0372740621

**Filiala pentru Copii
„Ioan Alexandru Brătescu-Voinești”**

(Str. Calea Domnească, Nr. 8)

– Pune la dispoziția utilizatorilor un fond de carte adecvat publicului tânăr.

– Acces gratuit la Internet pe 4 stații de lucru;

– Împrumut la domiciliu;

– Vizionări de filme și desene animate.

Tel. 0245634112

Sala de Lectură „Grigore Alexandrescu”

– Pune la dispoziția utilizatorilor un bogat fond enciclopedic de documente.

– Oferă:

- condiții de studiu în sală specială, cu 35 de locuri;
- posibilitatea de a fotocopia din documentele consultate impuse de regulament.

Tel. 0736 652 307

Periodic, biblioteca organizează, la sediile proprii sau ale partenerilor, programe culturale, de informare sau de recreere destinate tuturor categoriilor de vârstă.

Consiliul Județean Dâmbovița

Biblioteca Județeană Dâmbovița

Asociația Principele Nicolae

Monarhia în sprijinul culturii române

Bunicul meu, Regele Mihai

Conferință și lansare de carte susținute de *Nicolae al României*

Eveniment organizat cu ocazia Zilei Culturii Naționale

Evenimentul se va desfășura cu respectarea normelor de prevenție privind situația generată de SARS-CoV-2.

Vineri
14 ianuarie 2022
Orele 11.00

Sediul Bibliotecii Județene Dâmbovița
Str. Stelea, Nr. 2
Sala de Conferințe

Ziua Culturii Naționale (15 ianuarie 2022)

„24 ianuarie 1859 în conștiința românilor” Concurs județean dedicat elevilor de liceu (24 ianuarie 2022)

CONSILIUL JUDEȚEAN DÂMBOVIȚA

BIBLIOTECA JUDEȚEANĂ "Ion Heliade Rădulescu" DÂMBOVIȚA

INSPECTORATUL ȘCOLAR JUDEȚEAN DÂMBOVIȚA

**24 ianuarie 1859
în conștiința românilor**

- Concurs județean -

Ediția a XV-a

21 ianuarie 2022, Ora 13⁰⁰

Sediul Bibliotecii Județene Dâmbovița
Str. Stelea, Nr. 2 - Sala de Conferințe

Inaugurarea Filialei pentru Copii a Bibliotecii Județene Dâmbovița (15 februarie 2022)